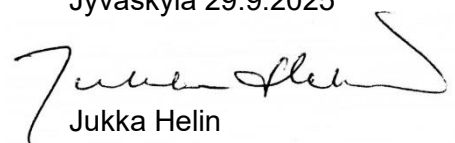

SELVITYS NIINIVEDEN, RAUTALAMMIN JA SUONENJOEN
SEURAKUNTIEN TILANTEESTA

Jyväskylä 29.9.2025

Jukka Helin

Selvittäjä

Tmi Iso linja

SISÄLLYS

1.	Päätös seurakuntien tilan selvittämisestä	3
2.	Seurakunnallinen toiminta	6
3.	Jäsenistö	7
4.	Henkilöstö.....	14
5.	Palvelut.....	15
6.	Hallinto	16
7.	Talous.....	18
8.	Selvityksen toteuttaminen.....	24
8.1	Selvitystyön aloittaminen	24
8.2	Kysely ja sen tulokset	25
8.3	Kirkkovaltuustojen kokoontuminen	31
8.4	Työntekijöiden kuuleminen.....	32
8.5	Seurakuntalaiskuulemiset.....	33
9.	Johtopäätökset	34
10.	Selvittäjän esitys.....	41
11.	Liitteet.....	42

1. Päätös seurakuntien tilan selvittämisestä

Selvityspäätöksen taustaa

Kuopion hiippakunta on jaettu viiteen rovastikuntaan. Niiniveden, Rautalammin ja Suonenjoen seurakunnat kuuluvat Rautalammin rovastikuntaan. Siihen kuuluvat lisäksi Leppävirran, Varkauden ja Joroisten seurakunnat. Näin ei ole ollut aina.

Seurakuntarakenne on muuttunut varsin paljon Kuopion hiippakunnassa viime vuosikymmeninä. Tämä kertoo siitä, että rakennetta on säännönmukaisesti tarkasteltu seurakunnallisen toiminnan mahdollisimman tarkoituksenmukaisen järjestämisen turvaamiseksi. Liitosten tavoitteena on ollut turvata seurakuntien toimintaedellytykset tilanteessa, jossa väestö ja sen myötä jäsenistö vähenee maaseudulla. Yhdistämällä resursseja on pyritty varmistamaan, että seurakunnilla on riittävästi henkilöstöä ja taloudellista kantokykyä järjestää sen lakimääräistä ja muuta toimintaa.

Kuopiossa, Joensuussa ja Ylä-Savossa toimii seurakuntayhtymä. Seurakuntayhtymä on perustettu hoitamaan ennen muuta talous-, henkilöstö- ja kiinteistöhallintoa mahdollisimman tehokkaasti. Myös hautaustoimi tapaa kuulua seurakuntayhtymän vastuulle. Yhtymä voi hoitaa myös toiminnallisia vastuita, kuten sairaalasielunhoitoa, oppilaitostyötä ja perheneuvontaa.

Kuopion seurakuntayhtymä on laajentunut vuosien varrella huomattavasti: Järvi-Kuopion seurakunnassa on alue seurakuntina kaikkiaan kahdeksan entistä, itsenäistä seurakuntaa. Kallaveden seurakunnassa sellaisia on mukana alueiksi nimettyinä kaksi. Seurakuntayhtymän sisäinen rakenne on siis alueellisesti osin moniportainen.

Joensuun seurakuntayhtymään kuuluu kuusi seurakuntaa, joista kolme muodostuu neljästä entisestä itsenäisestä seurakunnasta. Joensuun rovastikuntaan kuuluu yhtymän lisäksi myös Keski-Karjalan seurakunta, joka on muodostettu Rääkkylän, Tohmajärven ja Kiteen entisistä seurakunnista. Pohjois-Karjalassa myös Outokummun ja Polvijärven seurakunnat ovat liittyneet Outokummun ja Polvijärven seurakunnaksi.

Ylä-Savon seurakuntayhtymässä on tapahtunut viime vuosina kaksi seurakuntaliitosta: Keiteleen ja Pielaveden seurakunnat ovat liittyneet Nilakan seurakunnaksi, ja Lapinlahden ja Varpaisjärven seurakunnat ovat liittyneet Lapinlahden-Varpaisjärven seurakunnaksi.

Kainuun maakunnan alueella seurakuntarakenteessa ei ole tapahtunut muutoksia viime vuosina.

Sisä-Savon seurakunnat ovat olleet muutoksessa 2000-luvulla. Karttulan kunta liittyi Kuopion kaupunkiin vuonna 2011, ja samalla Karttulan seurakunta liittyi osaksi Kuopion seurakuntayhtymää ja Kallaveden seurakuntaa, joka oli

muodostettu vuonna 1969 Kuopion maaseurakunnasta. Tämäkin muutos oli tapahtunut kuntaliitoksen myötä. Karttula vaihtoi kuntaliitoksen myötä seutukuntaa Sisä-Savosta Kuopioon.

Tervon ja Vesannon seurakunnat liittyivät Niiniveden seurakunnaksi vuonna 2021. Tämä liitos oli vapaaehtoinen, eikä sen syynä ollut kuntaliitos. Tämä kuvasti kasvukeskusten ulkopuolella kiihtynyttä väestökatoa. Kun kummankin seurakunnan jäsenmäärä oli laskenut alle 2 000 rajan ja niiden henkilöstö ohentunut kriittisesti, liitos oli ajankohtainen.

Rautalammin seurakunnalla on vuosisatojen kokemus rakennemuutoksista, sillä vanhan emäseurakunnan alue on jakautunut 27 nykyisen kunnan alueelle. Nykyisellään Rautalammin kunta on kauas kasvukeskusten vaikutuspiiristä jäänyt maalaispitäjä, jonka väestö on naapuriensa tavoin vähentynyt voimakkaasti.

Suonenjoki on kuulunut elinvoimaisiin ja hyvinvoiviin seurakuntiin. Tulevina vuosina se kohtaa eneneviä haasteita väen ikääntyessä, vähetessä ja vanhenevien kiinteistöjen vaatiessa panostusta.

Seutukunnalla on vähintään osittaista ymmärrystä sille, että seurakuntarakenteessa tulee tehdä muutoksia. Niiniveden, Rautalammin ja Suonenjoen seurakuntien kirkkoherrat ovat tätä selvitystä tehdessä kaikki virkaatekeviä. Virkoja on viimeksi hoidettu vakinaisesti vuonna 2024. Niiniveden ja Rautalammin seurakunnat ovat itse toivoneet väliaikaisen viranhoidon jatkamista siihen asti, että mahdollinen rakennemuutostarve on selvitetty.

Seurakunnallisissa rakenteissa ei ole vuosisatojen saatossa koskaan löydetty staattista tilaa. Se ei ole ollut edes tavoitteena, sillä rakenteiden tarkoituksena on tukea parhaalla mahdollisella tavalla kirkon työn tarkoitusta: julistaa Jumalan sanaa ja edistää lähimmäisenrakkauden toteutumista kaikkialla maailmassa – myös Sisä-Savossa.

Seurakuntaseminaari

Niiniveden, Rautalammin ja Suonenjoen seurakuntien luottamushenkilöt, talouspäälliköt ja kirkkoherrat kokoontuivat piispa Jari Jolkkosen kutsusta Rautalammin seurakuntatalolle lauantaina 18.1.2025 keskustelemaan seurakuntien nykytilasta ja tulevaisuuden näkymistä. Seminaarin koolle kutsumisen taustalla on kaikkien kolmen seurakunnan jäsenmäärän vähenemisen, talouskehityksen aiheuttamat tulevaisuuden haasteet sekä tuomiokapitulin lakiin perustuvat velvoitteet seurakuntien toimintamahdollisuuksien seuraamiseen ja turvaamiseen.

Seminaarissa luotiin katsaus kunkin kolmen seurakunnan tilaan ja tulevaisuuteen. Kaikkien kolmen seurakunnan tilikauden tuloksen

ennakoidaan olevan tulevina vuosina negatiivinen. Niiniveden ja Rautalammin seurakunnissa on jo jouduttu rahoittamaan toimintaa metsätuloilla. Niissä työntekijöiden määrä on supistettu jo nyt minimiin. Samoin ylimääräisistä ja korvattavissa olevista kiinteistöistä on jo luovuttu lähes kokonaan.

Seurakuntien johtavat viranhaltijat kertoivat tietoja oman seurakuntansa nykytilasta ja arvioita tilannetta viiden vuoden kuluttua. Katsauksissa tarkasteltiin seurakuntien jäsenmäärän, henkilöstön ja talouden kehitystä sekä toimintaa ja kiinteistöjen määrää. Arviointiperusteina käytettiin myös Kirkkohallituksen 19.3.2024 julkaiseman asiakirjan *Kriisiytyvän seurakunnan mittarit* kuvaamia tunnusmerkkejä.

Seminaarissa keskusteltiin yhteistyön lisäämisestä, yhteisten virkojen perustamisesta ja seurakuntarakenteen mahdollisesta muuttamisesta kirkon lakisääteisten perustehtävien turvaamiseksi tulevaisuudessa. Todettiin myös mahdollisen selvityksen tekemisen tarve kartoittaa näitä asioita hiippakunnan monien muiden seurakuntien tapaan.

Alkuvuoden aloitteet ja päätökset

Rautalammin seurakunnan kirkkoneuvosto päätti kokouksessaan 25.2.2025, että se alkaa valmistella selvityksen tekemistä yhdessä Niiniveden seurakunnan kanssa. Niiniveden seurakunnan kirkkoneuvosto palautti seuraavana päivänä vastaavan esityksen jatkovalmisteluun.

Tuomiokapituli pyysi Suonenjoen seurakunnalta lausuntoa kirkkoherran viran täyttämistä. Seurakunta vastasi pyytämällä viran julistamista avoimeksi. Seurakuntien rakennemuutosselvityksen ollessa ilmeisen ajankohtainen päätös viran täyttämistä ei olisi ollut tarkoituksenmukainen.

Päätös selvityksen tekemisestä

Tuomiokapituli teki 20.2.2025 § 33 päätöksen Niiniveden, Rautalammin ja Suonenjoen seurakuntia koskevan selvityksen tekemisestä Kirkkolain 2. luvun pykälien 11-14 mukaisesti. Selvityksen sisällöstä päätös kertoo näin:

- *Selvityksessä tulee arvioida muutoksen tarkoituksenmukaisuutta kirkon tehtävien toteuttamisen kannalta ja miten muutos parantaa Niiniveden, Rautalammin ja Suonenjoen seurakuntien toimintakykyä ja toiminnan taloudellisuutta.*
- *Selvityksessä tulee arvioida seurakuntien toiminnan, jäsenistön, henkilöstön, palvelujen, hallinnon ja talouden aikaisempaa kehitystä, nykyistä tilaa sekä tulevia kehitysnäkymiä. Selvitykseen on sisällyttävä kuvaus toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista sekä tulevaisuuden toimintamallista, taloudesta ja hallinnosta henkilöstötarpeineen.*

- *Selvityksessä tulee myös olla alustava suunnitelma, miten yhdistyvän tai uuden seurakunnan tarjoamat palvelut ja toiminnot on tarkoituksenmukaista järjestää.*
- *Selvitys tulee laatia sellaiseen muotoon, että tuomiokapituli voi sen pohjalta harkita aloitteen tekemistä seurakuntajaon muuttamiseksi ja pyytää seurakuntien ja seurakuntayhtymän lausuntoja mahdollisen aloitteen ja selvityksen pohjalta.*

Kokouksessaan 29.4.2025 § 12 tuomiokapituli valitsi selvittäjäksi Tmi Iso linjan (Jukka Helin) ja selvityksen määräajaksi 30.9.2025.

2. Seurakunnallinen toiminta

Toimintaa koskeva ohjeistus

Kirkkohallituksen 19.3.2024 antama ohje *Kriisiytyvän seurakunnan mittarit* kuvaa seurakunnallisen toiminnan mahdollisia kriittisiä rajoja näin:

Puutteet hautaustoimen tai hautausmaan ylläpitotehtävien hoidossa

- *Hautausmaakaavat ja hautausmaakartat eivät ole ajantasaiset*
- *Hautarekisterissä on puutteita esimerkiksi hautojen hallinta-ajoissa*
- *Hautaustoimen hallintomenettelyissä on puutteita:*
 - *toimivallan rajat ovat epäselvät,*
 - *kuulutukset,*
 - *seurakunnalle siirtyneiden hautamuistomerkkien käsittely*

Epäkohdat kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitotehtävien hoidossa

- *Suojeltujen kirkollisten rakennusten olennaisiin muutoksiin ei ole haettu kirkkohallituksen lupaa*
- *Kulttuurihistoriallisesti arvokasta esineistöä uhkaa tuhoutuminen hoitamattomuuden ja puutteellisen säilytyksen seurauksena*

Tietojen kirjaamisessa Basis-järjestelmään ja järjestelmän käytössä on merkittäviä puutteita.

Toiminnan arviointia

Selvityksen yhteydessä ei ole käynyt ilmi, että hautaustoimessa, hautausmaiden ylläpidossa tai kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten tai irtaimiston ylläpitotehtävissä olisi moitittavaa. Basis-kirjaukset ovat seurakuntien oman arvion mukaan kunnossa.

Seurakuntien hautausmaiden karttoja ei ole digitoitu. Niitä on hoidettu manuaalisesti ja asianmukaisesti.

Seurakunnallinen toiminta koostuu jumalanpalvelusten pitämisestä, sakramenttien toimittamisesta sekä muista kirkollisista toimituksista, kristillisestä kasvatuksesta ja opetuksesta, sielunhoidosta, diakoniasta,

lähetystyöstä ja muista kristilliseen sanomaan perustuvista julistus- ja palvelutehtävistä (KL 3,1). Nämä tehtävät on hoidettu hyvin ja seurakuntalaisten tarpeita kuunnellen.

3. Jäsenistö

Kirkkohallituksen 19.03.2024 antaman ohjeen *Kriisiytyvän seurakunnan mittarit* mukaan on ryhdyttävä toimiin, jos seurakunnan jäsenmäärä on viimeisten viiden vuoden aikana laskenut 15 % tai on arviointihetkellä alle 2 000.

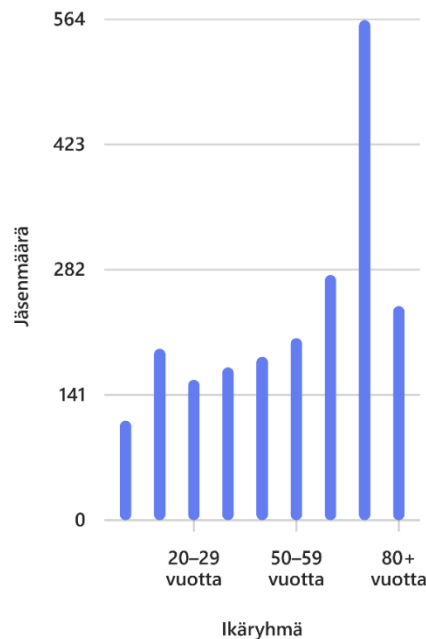
Jäsenmäärän kehitystä voidaan pitää tämän selvityksen keskeisimpänä syynä.

Niinivesi

Tervon ja Vesannon seurakuntien yhteenlaskettu jäsenmäärä vuonna 2020 oli 2 838 jäsentä. Vuonna 2024 Niiniveden seurakunnan jäsenmäärä oli 2430, ja se on siis laskenut 14,4 % viiden viimeisen vuoden aikana. Tämä jää vain 0,6 % alle ohjeen määrittämän puuttumiskynnyksen. Vuodesta 2009 vuoteen 2014 jäsenmäärän lasku oli vajaat 10 %. Tätä kuvaavat kastettujen ja kuolleiden luvut vuosina 2000 ja 2024: Vuonna 2000 kastettiin 27 jäsentä seurakuntaan, vuonna 2024 vain yhdeksän. Kuolleita oli 67 vuonna 2000 ja 69 vuonna 2024. Nämä luvut kertovat, että jäsenmäärän lasku kiihtyy.

Alla on Niiniveden seurakunnan ikäryhmien vertailu heinäkuun 2025 tilanteen mukaan:

Ikäryhmä (vuotta)	Jäseniä
0-9	112
10-19	193
20-29	116
30-39	141
40-49	184
50-59	263
60-69	475
70-79	563
80-89	254
90-	80

Kaavio: Niiniveden seurakunnan jäsenistö ikäryhmittäin heinäkuussa 2025

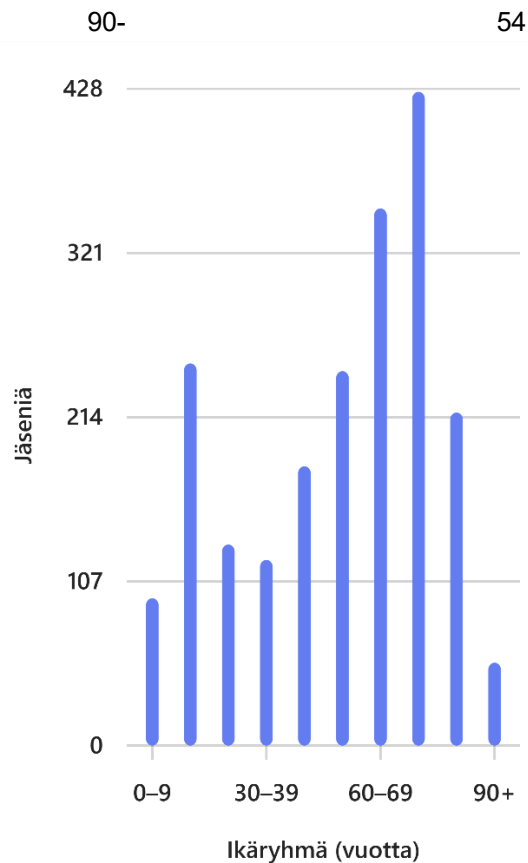
Kirkon jäsenennusteiden mukaan Niiniveden seurakunnan jäsenmäärä laskee alle kriittisen 2 000 jäsenen vuonna 2033 ja on kirkon virallisen ennusteen mukaan 1 707 vuonna 2040. Tämä ennuste vaikuttaa mm. viime vuosina kastettujen määrän vähenemisen perusteella optimistiselta.

Rautalampi

Rautalammin seurakunnan jäsenmäärä oli 2 355 vuonna 2019 ja 2 083 vuonna 2024. Laskua viiden vuoden aikana oli 11,6 %. Vuonna 2009 jäsenmäärä oli 2 899 ja vuonna 2014 se oli 2 682. Laskua tällä viiden vuoden jaksolla oli 7,5 %. Jäsenmäärän lasku on siis kiihtynyt. Heinäkuussa 2025 seurakunnan jäsenmäärä oli 2 070, ja sen ennustetaan laskevan alle kriittisen 2 000 jäsenen rajan vuonna 2026 ja olevan 1 417 vuonna 2040. Vuonna 2000 kastettiin Rautalammin seurakunnan jäseniksi 36, vuonna 2024 ei yhtään. Kuolleita oli 59 vuonna 2000 ja 35 vuonna 2024 (53 vuonna 2023).

Alla on heinäkuun 2025 mukainen jäsenmäärä ikäryhmittäin:

Ikäryhmä (vuotta)	Jäseniä
0-9	96
10-19	249
20-29	131
30-39	121
40-49	182
50-59	244
60-69	350
70-79	426
80-89	217

Kaavio: Rautalammin seurakunnan jäsenistö ikäryhmittäin heinäkuussa 2025

Rautalammin seurakunnan jäsenten ikäryhmittäin laaditussa tilastossa huomio kiinnittyy 20-29-vuotiaiden ja 30-39-vuotiaiden suhteeseen. Juuri aikuistuneita on suhteessa naapuriseurakuntia enemmän. Tämä ei kuitenkaan heijastu kastettujen määrään.

Suonenjoki

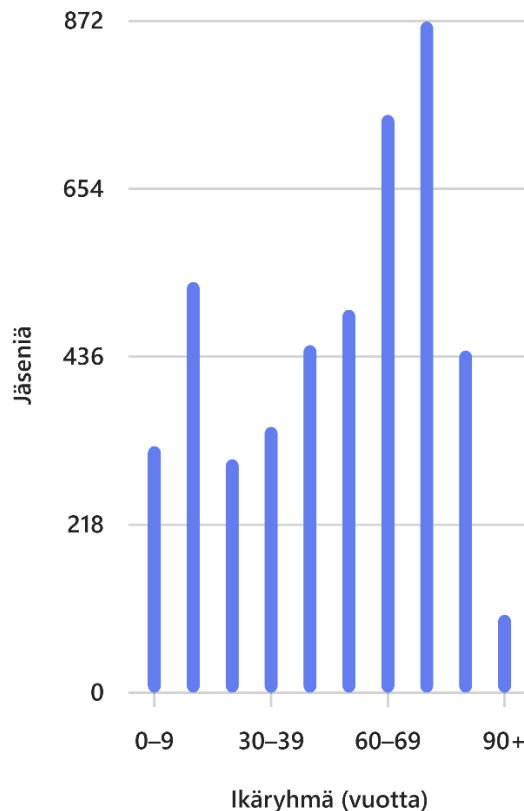
Suonenjoen seurakunnan jäsenmäärä oli 4 615 heinäkuussa 2025. Vuonna 2019 jäseniä oli 5 344 ja vuonna 2024 jäsenmäärä oli 4 650. Jäsenmäärä on viidessä vuodessa vähentynyt 13 %. Jäsenmäärä läski vuosien 2009 ja 2014 välillä 6 333 jäsenestä 5 852 jäseneen, mikä tarkoitti 7,6 % laskua. Jäsenkato on siis kiihtynyt ja hyvin todennäköisesti saavuttaa kriittisen 15 % vähentymisen viidessä seuraavien viiden vuoden aikana.

Vuonna 2000 seurakuntaan kastettiin 72 uutta jäsentä, kun vuonna 2024 kastettiin 15. Kuolleita oli 98 vuonna 2000, vuonna 2024 taas 88. Korkeimmillaan vuotuinen kuolleisuus on ollut vuosituhaten alkupuolella 114. Kastettujen ja kuolleiden välinen epäsuhta on siis kasvanut hyvin voimakkaasti.

Suonenjoen seurakunnan jäsenten ikäryhmävertailu heinäkuussa 2025 näyttää tällaiselta:

Ikäryhmä (vuotta) Jäseniä

0-9	320
10-19	533
20-29	303
30-39	345
40-49	451
50-59	497
60-69	750
70-79	871
80-89	444
90-	101

Kaavio: Suonenjoen seurakunnan jäsenistö ikäryhmittäin heinäkuussa 2025

Suonenjoen seurakunnan jäsenmäärää ikäryhmittäin kuvaavan pylväsdiagrammin muoto on suunnilleen Niiniveden ja Rautalammin vastaavan diagrammin puolivälistä. Selvästi näkyy niin nuorimman ikäryhmän koon romahtaminen toiseksi nuorimpaan verrattuna kuin nuorten aikuisten muuttoliike pois paikkakunnalta ja seurakunnasta.

Yhteenveto

Yhteenvetona väestökehityksestä havaitaan kolme kaikkia tarkasteltavia seurakuntia yhdistävää kehityskulkuja:

1. Ikääntyvä väestö

- Suurin yksittäin ikäryhmä ovat 70-79-vuotiaat ja seuraavaksi suurin ikäryhmä 60-69-vuotiaat.

- Suurten ikäluokkien odotettavissa oleva kuolleisuus 2030-luvulla heikentää veropohjaa merkittävästi.

2. Syntyvyyden lasku

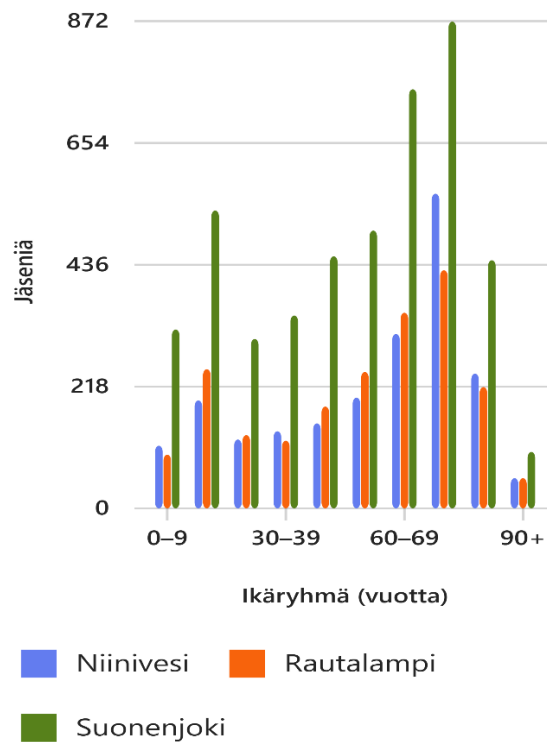
- Vähemmän kastettuja lapsia tarkoittaa vähemmän tulevia kirkollisveroa maksavia jäseniä.
- Vaikuttaa pitkällä aikavälillä seurakuntien elinvoimaan.

3. Nuorten poismuutto

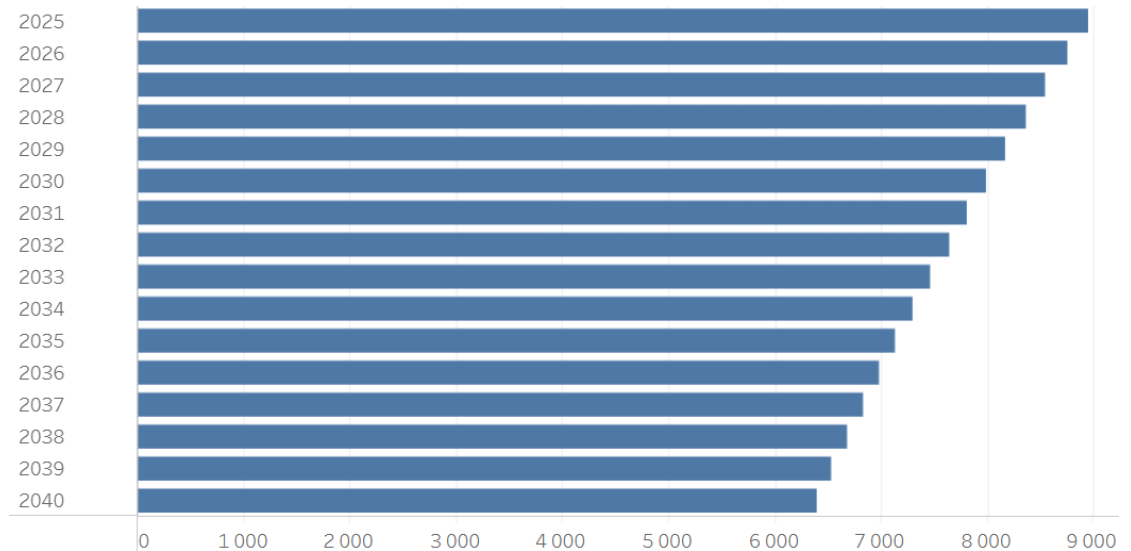
- Nuoret muuttavat opiskelun ja työn perässä kaupunkeihin.
- Tämä vähentää veronmaksajien määrää ja aktiivisia jäseniä.

Jäsenten ikärakenne painottuu hyvin vahvasti ikääntyneisiin. Kastettujen määrä on pienentynyt radikaalisti ja tulee merkittävästi vähenemään myös tulevana vuosina. Tähän vaikuttaa lisääntymisiässä olevien aikuisten määrän väheneminen ja trendi jättää lapsi kastamatta myös perheessä, jossa toinen tai molemmat vanhemmista ovat seurakunnan jäseniä. Syntyvyyden ja kastettujen määrän voimakas lasku näkyy siinä, että ikäryhmien 0-9 ja 10-19 välinen ero on merkittävästi suurempi kuin esim. ikäryhmien 20-29 ja 30-39 välinen ero. Nuorten aikuisten muuttoliike pois seutukunnalta näkyy ikäryhmien 10-19 ja 20-29 välisenä erona.

Alla on yhdistettynä kolmen selvityksen kohteensa olevan seurakunnan jäsenistö ikäryhmittäin:

Kuvaajista on suoraan luettavissa, että suurten ikäluokkien ikääntyminen ja nuorimpien jäsenmäärän romahtaminen vähentävät seurakuntien jäsenmäärää kymmenillä prosenteilla seuraavien kahden vuosikymmenen aikana. Kirkon tuoreimman jäsenennusteen mukaan tilanne näyttää tältä, ja se on selvityksen piiriin kuuluvien seurakuntien osalta selkeän optimistinen:

Kaavio: Niiniveden, Rautalammin ja Suonenjoen seurakunnan jäsenennuste 2025-2040

Jäsenennusteessa on arvioitu jäsenmäärän kehitystä keskiarvojen valossa. Siinä ei ole otettu huomioon sitä, että maahanmuutto ei hyödytä syrjäseutuja vaan kasvukeskuksia, erityisesti pääkaupunkiseutua.

On perusteltua olettaa, että kirkon virallinen ennuste on optimistinen. Tämä koskee paitsi tarkastelun kohteena olevia kolmea seurakuntaa, valitettavasti aivan samalla tavalla kasvukeskusten ulkopuolella olevia seurakuntia eri puolilla maamme.

Seuraavat taulukot havainnollistavat sen, miksi viralliset jäsenennusteet eivät tunnu realistisilta:

Toteutunut keskimääräinen vuosittainen väestön vähenemä kuluneiden 5, 10, 15, 20 ja 25 vuoden aikana vuoden 2024 lopun tilanteesta laskettuna

Vuodesta 2024	Niinivesi	Rautalampi	Suonenjoki
-25 v.	-76	-51	-93
-20 v.	-80	-51	-100
-15 v.	-77	-54	-112
-10 v.	-74	-60	-120
-5 v.	-81	-54	-139

Yllä olevasta taulukosta on nähtävissä, että Niinivedellä keskimääräinen jäsenten väheneminen on Niinivedellä 74-81 henkilöä vuodessa, Rautalammissa 51-60 ja Suonenjoella 93-139. Niinivedellä ja Rautalammissa

trendi on ollut lievästi kiihtyvä, Suonenjoella väheneminen on kaiken aikaa kiihtynyt.

Kirkon virallinen ennuste keskimääräisestä väestön vuosittaisesta vähenemisestä seuraavien 5, 10 ja 15 vuoden aikana

Vuodesta 2024	Niinivesi	Rautalampi	Suonenjoki
+5 v.	-49	-48	-94
+10 v.	-47	-44	-90
+15 v.	-45	-40	-85

Jäsenmäärän vuosittaista vähenemistä viimeksi kuluneiden vuosien aikana ja kirkon virallista jäsenmääräennustetta verrattaessa on helppoa huomata selkeä ero. Ei ole perusteita olettaa, että selvityksen piirissä olevien seurakuntien jäsenmäärän väheneminen hidastuu. On ilmeistä, että se pysyy samalla tasolla tai kiihtyy.

Kun lasketaan jäsenmääräennuste vuodelle 2040 käyttämällä perusteena menneiden 25, 20, 15, 10 ja viiden vuoden jäsenmäärän vuosittaisen vähenemisen lukujen keskiarvoa, saadaan seuraavat luvut:

Jäsenmääräennuste 2040, kun käytetään toteutuneen jäsenmäärän vähenemisen keskimääräistä trendiä viimesiltä 25 vuodelta

	Niinivesi	Rautalampi	Suonenjoki
Jäsenmäärä 2024	2430	2083	4650
Keskimääräinen vuosittainen väheneminen 2025-2040	-78	-54	-112
Jäsenmääräennuste 2030	1962	1759	3 978
Jäsenmääräennuste 2040	1182	1219	2 858
Virallinen ennuste 2040	1707	1417	3273

Yllä olevan, viimeisten 25 vuoden aikana toteutuneeseen jäsenten vähenemiseen perustuvan ennusteen mukaan kolmen selvityksen piiriin kuuluvan seurakunnan alueella olisi vuoden 2040 lopussa 5 259 seurakunnan jäsentä. Sen voi kyseenalaistaa, mutta erityisesti lähimpien vuosien jäsenmäärän kehityksen osalta sitä voi pitää hyvin luotettavana. Lisäksi on syytä perustellusti olettaa, että Niiniveden ja Suonenjoen seurakunnissa keskiarvolukuun perustuva arvio on pitkällä aikavälillä jopa liian positiivinen.

Tämän selvityksen ja johtopäätösten kannalta seuraavien viiden vuoden jäsenkehitys on keskeinen tarkastelukohde, sillä niiden aikana niin Rautalammin kuin Niiniveden seurakuntien jäsenmäärä vähenee alle *Kriisiytyvän seurakunnan tunnusmerkit* -asiakirjan asettaman 2 000 jäsenen

rajan. Jos Suonenjoen seurakunnan jäsenmäärän laskeva trendi säilyy entiseen tapaan kiihtyvänä, jäsenmäärä vähenee on jo ensi vuonna yli kriittisen 15 % verran viiden viimeksi kuluneen vuoden aikajaksolla.

4. Henkilöstö

Kirkkohallituksen ohjeistus nimeää kriisiytyvän seurakunnan tunnusmerkiksi *henkilöstömenojen osuuden kasvamisen toimintakuluista kolmena peräkkäisenä vuotena*.

Niiniveden seurakunnan henkilöstömenot olivat vuonna 2022 53,2 % toimintamenoista, vuonna 2023 54,7 % ja vuonna 2024 52,9 %.

Henkilöstömenojen osuus toimintamenoista ei siis ole kasvanut kolmena vuonna peräkkäin. Henkilöstömenojen kasvu kuitenkin jatkuu toimintasuunnitelman 2025 kirjausten mukaan tulevinä vuosina. Niiden arvioidaan olevan kuluvana vuonna 52,0 % toimintamenoista, 56,2 % ensi vuonna ja vuonna 2027 57,9 %. Niiden osuus toimintakuluista näyttäisi siis kasvavan kolmena vuonna peräkkäin, mikä olisi kriisiytyvän seurakunnan tunnusmerkki.

Rautalammin seurakunnan henkilöstömenojen osuus toimintamenoista oli vuonna 2022 47,2 % toimintakuluista, vuonna 2023 50,6 % ja vuonna 2024 48,6 %. Vuosille 2025-2027 talousarviossa henkilöstökulujen osuus toimintamenoista on joka vuodelle sama 50,7 %. Henkilöstömenot eivät ole viimeisimpien kolmen vuoden aikana nousseet kolmena vuonna peräkkäin eivätkä näiden lukujen valossa ole myöskään nousemassa kolmena vuonna peräkkäin. Vuosien 2026 ja 2027 alustavien talouslukujen karkeuden vuoksi (samat luvut vuosina 2025-2027) tästä kuitenkin ole täyttä varmuutta.

Suonenjoen seurakunnan henkilöstömenot vastasivat 51,7 % osuutta toimintamenoista vuonna 2022, 50,5 % vuonna 2023 ja 53,1 % vuonna 2024. Ne eivät siis ole nousseet kolmena vuonna peräkkäin. Seurakunnan omissa kolmen vuoden talousennusteessa luvut on laskettu hieman toisin, mutta ne ovat keskenään vertailukelpoisia: 38,9 % vuonna 2023, 41,2 % vuonna 2024. Talousarvion 2025 mukaan henkilöstömenojen osuudeksi arvioidaan kuluvana vuonna 40,4 %, ensi vuonna 42,1 % ja 42,4 % vuonna 2027. Seurakunnan omissa arvioissa henkilöstökulujen siis ennustetaan kasvavan kolmena vuonna peräkkäin 2025-2027, mikä täyttäisi tältä osin kriisiytyvän seurakunnan tunnusmerkistön.

Yhteenveto Niiniveden, Rautalammin ja Suonenjoen seurakuntien henkilöstöstä 2024

	Pa-pit	Kant-torit	Dia-konia	Varhais-kasva-tus	Nuoriso-työ	Lähe-tys	Hal-linto	Kiint, haut. srk-mest.	Yht.	Jäseniä 2024	Jäseniä/HTV
Niinivesi	2	1	1				1	2	7,0	2 430	347

Rautalampi	2	1	1	0,8			1	1	6,8	2 083	306
Suonenjoki	2,6	1	2	1	1	0,3	2	4	13,8	4 650	337
Yhteensä	6,6	3	4	1,8	1	0,3	4	7	27,7	9163	331
	Pa- pit	Kant- torit	Dia- konia	Varhais- kasva- tus	Nuoriso- työ	Lähe- tys	Hal- linto	Kiint, haut. srk- mest.	Yht.	Jäseniä 2024	Jäseniä/ HTV

Kunkin seurakunnan henkilöstörakenne on tarkoituksenmukainen ja vertailukelpoinen vastaavan kokosiin seurakuntiin nähden yhdessä ja erikseen. Niiniveden ja Rautalammin seurakuntien henkilöstörakenne on ohut ja siksi haavoittuva.

5. Palvelut

Seurakuntien asiointipalvelujen piiriin kuuluvat mm. virkatodistuksiin, avioliiton esteiden tutkintaan, kirkkoon liittymiseen ja hautaustoimeen liittyvät asiat. Niistä virkatodistuksiin ja avioliiton esteiden tutkintaan liittyvät asiat on hoidettu vuoden 2019 alusta lukien Kuopion aluekeskusrekisterissä. Aluekeskusrekisteri tarjoaa lisäksi opastusta kastetta, avioliiton esteiden tutkintaa, lapsen nimen valintaa, puolisojen sukunimen valintaa ja kirkkoon liittymistä koskeissa kysymyksissä. Asiointi ei edellytä matkustamista paikan päälle, vaan asiakkaita palvellaan myös puhelimitse ja sähköpostin välityksellä. Virkatodistus- ja sukuselvitystilaukset ja avioliiton esteiden tutkinnan voi laittaa vireille sähköisessä palvelussa.

Kirkkoon liittymistä varten on tarjolla valtakunnallinen verkkopalvelu liitykirkkoon.fi.

Kussakin selvityksen piiriin kuuluvassa seurakunnassa on oma, edelleen kirkkoherranvirastoksi kutsuttava seurakuntatoimistonsa. Alla on kunkin seurakunnan omien verkkosivujen antamat tiedot kirkkoherranviraston palveluista ja aukioloajoista.

Niinivesi

Niiniveden seurakunnan kirkkoherranvirasto on avoinna asiointia varten kesäaikaa lukuunottamatta kahtena päivänä viikossa, maanantaisin kello 9-13 ja keskiviikkoisin kello 12-15. Se palvelee seurakuntalaisia kirkollisiin toimituksiin liittyvissä ja seurakunnan tilojen varauksissa. Siellä myös hoidetaan henkilöstö- ja taloushallinto, laskutus sekä haudanhoitosopimukset.

Rautalampi

Rautalammin seurakunnan kirkkoherranvirasto on avoinna maanantaisin ja torstaisin klo 9-12. Kirkkoherranvirastossa hoidetaan kirkollisten toimitusten ajanvaraukset sekä avioliiton esteiden tutkinta, samoin esim. haudanhoitosopimukset, tilojen vuokraus ja neuvonta. Lisäksi myynnissä on joitain seurakunnan nimikkotuotteita.

Suonenjoki

Suonenjoen seurakunnan kirkkoherranvirastossa hoidetaan kirkollisten toimitusten ajanvaraukset, haudanhoitopalvelut ja tilojen vuokraus. Kirkkoherranvirasto on avoinna maanantaisin, tiistaisin ja torstaisin klo 9-15. Tarjolla on neuvontaa ja opastusta. Lisäksi on myynnissä adresseja.

Yhteenveto

Seurakunnat tarjoavat jäsenilleen palveluja voimavarojensa mukaisesti ja sangen samaan tapaan. Henkilöstöresurssi on määritellyt seurakuntatoimiston aukioloajat, ja vähimmilläänkin niiden voi katsoa vastaavan riittävällä tavalla seurakuntalaisten tarpeeseen.

6. Hallinto

Kriisiytyvän seurakunnan tunnusmerkit kuvaavat seurakunnan hallintoon liittyviä tunnusmerkkejä seuraavasti:

Seurakunnan hallinto ja viranomaistoiminta

- *Toimielinten kokoonpanoon ja toimivuuteen liittyvät ongelmat*
- *Hallintomenettelyn puutteellisuudet*

Johtaminen seurakunnassa

- *Johtamisen heikkoudet*
- *Johtamista tukevat strategiset linjaukset, kuten toimintasuunnitelma, seurakunnan strategia/toimintalinjaus/missio/visio, kiinteistöstrategia, henkilöstösuunnitelma, koulutussuunnitelma tai valmiussuunnitelma puuttuvat*
- *Puuttumattomuus seurakunnan operatiivisessa johtamisessa esiintyviin pitkäaikaisiin ongelmiin*
- *Haluttomuus yhteistyöhön lähiseurakuntien, rovastikunnan muiden seurakuntien ja/tai tuomiokapitulin kanssa*

Kussakin selvityksen piiriin kuuluvassa seurakunnassa ovat hallintoeliminä kirkkovaltuusto ja kirkkoneuvosto. Lisäksi Suonenjoen seurakunnassa toimii diakoniatyön johtokunta.

Niinivesi

Niiniveden seurakunnan kirkkovaltuustoon kuuluu 15 ja kirkkoneuvostoon seitsemän jäsentä. Kirkkoneuvoston puheenjohtajana toimii vt. kirkkoherra. Molempien luottamuselinten pöytäkirjat ovat nähtävissä seurakunnan

kotisivuilla. Kirkkoneuvosto kokoontui vuonna 2024 seitsemän kertaa ja valtuusto neljästi. Yhtä poikkeusta lukuun ottamatta pöytäkirjat löytyvät seurakunnan verkkosivuilta. Hallintosääntö on päivitetty 20.11.2023.

Toimintasuunnitelma ja talousarvio on vuosittain laadittu asianmukaisella tavalla, samoin tilinpäätös ja toimintakertomus. Seurakunnan strategia on kirjattu kuluvan vuoden toimintasuunnitelmaan, ja siinä liitytään kiinteästi kokonaiskirkon *Ovet auki* -strategiaan. Kiinteistöstrategia on hyväksytty vuonna 2024. Henkilöstön koulutussuunnitelma kuluvalla vuodelle on hyväksytty kirkkoneuvostossa marraskuussa 2024.

Hallinto vaikuttaa kaikin puolin asiallisesti hoidetulta.

Rautalampi

Rautalammin seurakunnan kirkkovaltuustoon valittiin edellisissä vaaleissa 15 jäsentä. Irtisanoutumisien myötä valtuuston koko on enää 13 jäsentä, eikä varajäseniä ole. Kirkkoneuvostoon kuuluu seitsemän jäsentä, vt. kirkkoherra toimii puheenjohtajana. Kirkkovaltuusto kokoontui vuonna 2024 seitsemän kertaa, kirkkoneuvosto 11 kertaa.

Talousarvio ja toimintasuunnitelma sekä tilinpäätös ja toimintakertomus on vuosittain laadittu asianmukaisella tavalla. Kuluvan vuoden talousarvion yhteydessä vuosille 2026 ja 2027 kirjatut luvut ovat identtisiä. Tähän on ymmärrettävä syy, joka on seurakunnan päättäjien tiedossa.

Seurakunnan arvot ja visio on kirjattu vuoden 2024 toimintakertomukseen. Strategiset tavoitteet on kirjattu kuluvan vuoden toimintasuunnitelmaan. Arvoissa, visiossa ja strategisissa tavoitteissa liitytään kirkon *Ovet auki* -strategiaan. Kiinteistöstrategian kerrotaan valmistuvan kuluvan vuoden aikana. Hallintoelinten pöytäkirjat löytyvät seurakunnan kotisivuilta.

Hallinto vaikuttaa hoidetun asiallisesti. Kirkkoneuvoston vajaalukuisuus on kriisiytyvän seurakunnan tunnusmerkki.

Suonenjoki

Suonenjoen seurakunnan kirkkovaltuustossa on 19 ja kirkkoneuvostossa seitsemän. Kirkkovaltuuston puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja mainitaan myös kirkkoneuvoston jäsenten luettelossa. Kirkkoneuvoston puheenjohtajana toimii vt. kirkkoherra.

Molempien luottamuselinten pöytäkirjat ovat nähtävissä seurakunnan kotisivuilla. Toimintasuunnitelma ja talousarvio on vuosittain laadittu asianmukaisella tavalla, samoin tilinpäätös ja toimintakertomus. Hallinto vaikuttaa hoidetun asiamukaisella tavalla.

Seurakunnassa toimii myös diakoniatyön johtokunta. Kirkkovaltuusto on nimennyt siihen kokouksessaan 29.3.2023 viisi jäsentä ja viisi varajäsentä,

valinnut puheenjohtajan ja toteaa kirkkoherran ja diakonin kuuluvan lisäksi johtokuntaan. Sen päätöksistä ei löydy tietoja seurakunnan verkkosivuilta.

Seurakunnan strategia on hyväksytty vuonna 2020 ja on voimassa kuluvan vuoden loppuun. Uuden strategian valmistelu vuosille 2026-2030 on kirjattu seurakunnan kuluvan vuoden toimintasuunnitelmaan. Mainintoja sen etenemisestä ei löydy kirkkoneuvoston pöytäkirjoista.

Vuoden 2024 tilinpäätöksessä mainitaan kiinteistöstrategian laatimisen alkaneen vuonna 2024 ja että se valmistuu kuluvan vuoden aikana. Koulutussuunnitelma vahvistetaan vuosittain joka syksy ja se perustuu koulutustarvekyselyyn.

Hallinto vaikuttaa hoidetun asiallisesti. Toistuvat alijäämäiset tilinpäätökset ja kuluvan vuoden aikana ilmenyt haluttomuus selvityksen tekemiseen ja näin yhteistyöhön naapuriseurakuntien kanssa herättää vakavia kysymyksiä hallinnon kyvykkyydestä.

Yhteenveto

Selvityksen piiriin kuuluvien seurakuntien hallinto on hoidettu asianmukaisesti. Pieniä kauneusvirheitä on havaittavissa, mutta vakavia puutteita ei ole. Päätöksenteossa on osin havaittavissa hitautta reagoida muutokseen.

On yhtäältä hallinnon ja toisaalta viestinnän puute, että tietoja seurakunnan strategiasta ei vaivatta löydy niiden verkkosivuilta. Tähän on syytä jatkossa kiinnittää huomiota. Myös strategiaprosessin osallistavuuteen ja avoimuuteen on hyvä kiinnittää erityistä huomiota.

7. Talous

Seurakuntien taloutta on arvioitu seurakuntien toimintakertomusten ja tilinpäätösten, talousarvioiden ja toimintasuunnitelmien, hallinnon ja toiminnan tarkastajien lausuntojen sekä kirkon tilastopalvelun tietojen valossa. Lisäksi tukena on käytetty tarpeen mukaan muita asiakirjoja, kuten metsänhoitosuunnitelmaa ja arviota metsäomaisuuden arvosta. Kirkkoherroja ja taloudesta vastaavia viranhaltijoita on niin ikään kuultu.

Talouden ohjeistus

Kirkkohallituksen 19.3.2024 antama ohje *Kriisiytyvän seurakunnan mittarit* kuvaa talouteen liittyviä seikkoja, joiden esiintyessä tuomiokapitulin tulee aktivoitua seurakuntien muutosprosessien vireille saattamisessa. Ne on kuvattu seuraavassa:

- 1) **Tilikauden tulos** on ilman kertaluonteisia eriä negatiivinen kahtena peräkkäisenä vuotena tai kirkollisveroprosentti on 2,0 (tai korkeampi).

- *Kertaluonteisia tuottoja syntyy esimerkiksi kiinteistöjen myynnistä, joiden tasearvo on huomattavasti reaaliarvoa matalampi, jolloin saatu voitto on lähinnä kirjanpidollista eikä todellisuudessa edesauta seurakunnan talouden vahvistamista.*
 - *Keskusrahastosta saadut avustukset katsotaan kertaluonteisiksi eriksi.*
 - *Seurakunnilla tulee metsäomaisuuden osalta olla metsänhoitosuunnitelma, jossa on kirjattu puunmyynnin kestävä taso. Seurakunnan toiminnan ei voida katsoa olevan kestävällä pohjalla, jos alijäämän kattamiseksi suoritetaan myyntiä, joka ylittää metsänhoitosuunnitelmassa olevan kestävä tason.*
 - *Seurakuntien veroprosentin enimmäissuuruudeksi suositellaan 1,9 prosenttia.*
- 2) **Seurakunnan taseessa** oleva edellisten tilikausien yli/alijäämä luku on tilinpäätöksen perusteella menossa alijäämäiseksi, eikä sen kattamista seuraavan kolmen vuoden aikana voida laskelmin osoittaa ilman kertaluonteisten erien tai metsänhoitosuunnitelman ylittävän myynnin toteuttamista.
- *Alijäämän kattamiseksi ei ole tehty kestävällä pohjalla olevaa suunnitelmaa.*
 - *Alijäämän kattaminen kertaluonteisilla tuloilla sellaisten kiinteistöjen tai irtaimen myynnillä, joka on tasearvoltaan selkeästi alle reaaliarvon, ei osoita toiminnan olevan kestävällä pohjalla.*
- 3) **Maksuvalmius** on alle 90 päivää, tai maksuvalmius heikkenee kolmena peräkkäisenä tilikautena.
- *Maksuvalmiuden heikkeneminen alle 90 päivän vaarantaa seurakunnan kyvyn hoitaa velvoitteensa esim. palkanmaksun ja laskujen osalta.*
 - *Maksuvalmiuden heikkeneminen vuosittain on merkki siitä, että seurakunnan talous on ajautumassa kriisiin. Yksittäisten vuosien poikkeamat voivat olla perusteltuja mm. investoinneista ja verotilitysten jaksotuksista johtuen. Maksuvalmiuden heikkeneminen useamman vuoden aikana on kuitenkin selvä indikaattori tulossa olevista ongelmista.*
- 4) **Henkilöstömenojen osuus** toimintakuluista kasvaa kolmena peräkkäisenä vuotena.

- *Henkilöstömenojen osalta kokonaisuudessa on huomioitava kuitenkin esim. luovutettujen kiinteistöjen hoitomenojen väheneminen tai muut seurakunnan kulurakenteeseen vaikuttavat tekijät*

Seuraavassa tarkastellaan selvityksen kohteena olevien seurakuntien taloudellista tilaa Kirkkohallituksen antaman ohjeistuksen kuvaamien puuttumiskynnysten valossa. Tarkasteluajanjaksona toimivat vuodet 2021–2024. Otan lisäksi huomioon talouden tulevaisuudennäkymät aina vuoteen 2024 saakka.

Niinivesi

Niiniveden seurakunnan *vuosikate* on positiivinen ja pysynyt kohtuullisen vakaasti vaihteluvälillä 141 000 € – 178 000 € kolmena viimeisenä vuonna, joskin seurakunnan syntyvuodesta 2021 se on laskenut 33 %. *Taseessa* oli vuoden 2024 lopussa vajaat 3,5 M€, ja se on tarkasteluvälillä kasvanut 6 %. *Veroprocenttia* on laskettu tarkasteluvälillä 1,95 %:sta 1,8 %:iin. Seurakunnan *maksuvalmius* oli vuoden 2024 lopussa 316 päivää, ja se on tarkasteluvälin aikana kasvanut 11 %.

Seurakunnalla on metsää noin 950 ha. Metsätalouden tuotot ovat olleet keskimäärin noin 190 000 € vuodessa. Voimassa olevan metsänhoitosuunnitelman 2020-2029 mukaan metsätalouden nettotulot ovat olleet ja tulevat lähivuosina olemaan keskimäärin noin 96 000 € vuodessa, mikä vastaa suuruudeltaan 14 % vuotuisista verotuloista. Metsiä on hoidettu talouden kannalta kestäväällä tavalla, metsän eri kehitysluokat ovat hyvin tasapainossa.

Seurakunnan palveluksessa on seitsemän kokopäivätoimista henkilöä. Kussakin tehtävässä on pääsääntöisesti vain yksi henkilö, mikä lisää haavoittuvuutta. *Henkilöstömenot* ovat olleet parin viime vuoden ajan 443 000 – 468 000 € välillä ja edustavat 72 % verotuloista, mikä on selvästi yli tavoitetason. Henkilöstökulut kasvavat lähivuosina palkankorotusten vuoksi.

Investoinnit ovat lyhyellä aikavälillä hallinnassa, mutta keskipitkällä aikavälillä haastavat: kiinteistöjen määrää on syytä vähentää, jotta ylläpitokuluja voitaisiin vähentää. Tässä työssä on otettu merkittäviä askelia: Seurakunta on päättänyt luopua Tervon virastotalosta, sen korjaukseen olisi tarvittu n. 89 000 €. Kirkkovaltuusto teki kirkkoneuvoston esityksestä purkamispäätöksen 9.4.2025.

Niiniveden seurakunnan kiinteistöjen nettokustannukset ovat kolmen viimeisen vuoden aikana nousseet n. 200 000 eurosta n. 280 000 euroon. Seurakuntatalojen vaatima korjaustarve on noin 350 000 € seuraavien kymmenen vuoden aikana. Lisäksi kirkkoneuvosto on alkuvuonna tilannut sisäilmatutkimuksen Tervon seurakuntatalon terveellisyyden selvittämiseksi.

Vaikka sen tuloksia ei ole ollut vielä käytettävissä, seurakunnassa on vakavasti pohdittu kirkkojen monikäyttömahdollisuuksien kehittämistä. Tervon kirkon osalta aiheet ovat myötätuessa, Vesannon kirkon osalta luottamushenkilöiden suhtautuminen on ollut pidättyvämpää.

Yllä kuvattujen tunnuslukujen valossa Niiniveden seurakunnan taloudellinen tila on seuraavien viiden vuoden ajan kohtuullisen vakaa, ellei suuria yllätyksiä tule. Virka- ja työehtosopimuksen myötä henkilöstökulut kuitenkin nousevat lähivuosina. Samoin kiinteistöjen vaatimat panostukset lisäävät taloudellisia haasteita. Verotulojen väheneminen on myös edessä muutaman vuoden päästä. Näistä syistä seurakunnan talouden kriisiytyminen on sängen todennäköistä 2030-luvun alussa.

Rautalampi

Rautalammin seurakunnan vuosikate oli vuonna 2020 runsaat 106 000 € positiivinen. Kertaluonteisen erän, Kirkkohallituksen antaman 100 000 € toiminta-avustuksen merkitys on suuri. *Tilikauden tulos* jäi toiminta-avustuksen ansiosta vain runsaat 200 € negatiiviseksi. Tarkasteluvälillä tulos on pudonnut noin 200 000 eurolla.

Seurakunnan *veroprocentti* on 1,85 ja verotulot olivat vuonna 2024 keskimäärin 299 € jäsentä kohden, missä oli noin 60 € nousu tarkasteluvälin alusta. Syynä on lähinnä valtakunnallinen verotuksen muutos.

Kuluvan vuoden talousarviossa arvioidaan *maksuvalmiuden* jäävän selvästi alle tavoitteen, mikä näyttää toteutuneen. Seurakunnan maksuvalmius 10.9.2025 oli 15 päivää, ja vuoden 2024 lopussa se oli vain kuusi päivää. Nämä luvut alittavat huolestuttavan paljon kriisiytyvän seurakunnan tunnusmerkistöön kirjatun 90 päivän minimin. Edellisvuonna maksuvalmius oli vielä 129 päivää.

Rautalammin seurakunnalla on metsiä runsaat 1 200 hehtaaria. Metsätalouden tuotot ovat vaihdelleen tarkasteluvuosina 217 000 € (2021) ja 438 000 € (2022) välillä. Keskimäärin se on ollut 307 000 €, mikä vastaa 54 % vuotuisista verotuloista (keskimäärin 572 000 €). Tulot puun myynnistä jäävät tulevana vuosina selvästi alemmalle tasolle kuin viimeksi kuluneina vuosina.

Seurakunnan taloutta on vuonna 2024 rasittanut seurakuntatalon peruskorjaus, johon kului vuoden aikana 572 860 €. *Taseeseen* tästä on päätyntä n. 260 000 €, ja loppusumma oli vuoden 2024 lopussa runsaat 5,1 M€. Tasetta rasittavat tulevana vuosina hiljattaisten investointien aiheuttamat poistot. Käyttötalouteen toteutuneet investoinnit tuovat 15 000 € verran helpotusta, kun vuokratilojen kuluista valtaosa poistuu. Myös energiatehokkuus on seurakuntatalon osalta parantunut.

Henkilöstömenot vuonna 2024 olivat 74 % verotulojen ja valtionrahoituksen yhteissummasta. Osuus on laskenut jonkin verran vuodesta 2021 mutta ylittää edelleen selvästi suositellun tavoitetason, joka on 65 %. Seurakunnan palveluksessa on kokopäiväisesti seitsemän henkilöä, henkilötyövuosia oli 8,5. Henkilöstön osalta säästöä tulee Suonenjoen kanssa yhteisesti palkatun papin tehtävän vähenemisestä. Tästä syystä henkilöstömenojen odotetaan laskevan edelleen edellisvuosista.

Investoinnit pienenevät merkittävästi tulevina vuosina, kun seurakuntatalon peruskorjaus on saatu valmiiksi. Uusia vastaavan kokoisia investointeja ei ole näköpiirissä. Kulttuurihistoriallisesti arvoikkaiden kiinteistöjen (so. kirkon) korjauskuluihin haetaan Kirkkohallituksen avustusta, ja tästä syystä erillistä investointisuunnitelmaa tähän tarkoitukseen ei ole tehty.

Viime vuoden luvuissa huolestuttaa erityisesti maksuvalmius, joka alittaa huolestuttavasti kriittisen rajan. Viime vuoden tulos jäi niin ikään vahvasti negatiiviseksi, jos ei oteta huomioon kertaluonteisia eriä. Seurakunta on hakannut metsiään hieman etupainotteisesti rahoittaakseen seurakuntakeskuksen peruskorjauksen. Tämä merkitsee metsätulojen selvää vähenemistä tulevina vuosina, mikä tuottaa vaikeuksia verotulojen vähetessä joidenkin vuosien kuluttua. Inflaatiokorjaamattomat verotulot kääntyvät vääjäämättä laskuun viimeistään vuosikymmenen vaihteessa. Rautalammin seurakunnan taloustilanteen tulevaisuus herättää vakavia kysymyksiä.

Suonenjoki

Suonenjoen seurakunnan *tilikauden tulos* oli vuonna 2024 noin 43 000 euroa alijäämäinen. Edellisen tilikauden tulos oli miinuksella yli 107 000 €, ja seurakunnan kuluvan vuoden talousarviossa arvioidaan päädyttävän jälleen miinukselle. Syynä tähän ovat erityisesti kiinteistöjen vaatimat panostukset. Tässä asiassa kriisiytyvän seurakunnan tunnusmerkistö näyttää toteutuvan.

Taseessa oli vuoden 2024 lopussa vajaat 4,5 M€, ja se on kutistunut viime vuosina vuosittain keskimäärin 100 000 €. Veroprosentti on ollut vuoden 2023 pienen laskun jälkeen 1,6 vuonna 2024. Seurakunnan *maksuvalmius* oli vuoden 2024 lopussa 201 päivää. Se on pysynyt tarkasteluvälillä varsin vakaana.

Seurakunnalla on metsäomaisuutta on runsaat 450 ha. Metsäomaisuutta on naapuriseurakuntia merkittävästi vähemmän. Metsätalouden tuotot olivat vuonna 2024 vain n. 8 000 €. Tarkasteluvälin aiempina vuosina ne ovat vaihdelleet 42 000 € ja 81 000 € välillä. Nykyinen metsän hakkuusuunnitelma on voimassa vuoteen 2035 asti. Uudistuskelpoista metsästä on suunnitelman mukaan n. 6 %, ja niistä n. 18 hehtaaria (3,9 %) on uudistuskelpoista vuosina 2025-2035. Valtaosa metsästä on nuorta (keski-ikä 31 vuotta), suuri valtaosa taimikkoa tai nuorta kasvatusmetsää.

Hakkuut ovat metsänhoitoyhdistyksen asiantuntijan mukaan olleet aavistuksen etupainotteisia mutta eivät ennenaikaisia. Metsänhoitosuunnitelmaa on noudatettu vastuullisesti. Metsänhoidon tila on hyvä, hoitorästejä ei juuri ole. Hakkuusuunnitelman mukaan vuosina 2025-2035 metsistä olisi saatavissa keskimäärin runsaan 50 000 euron vuotuiset bruttotulot.

Henkilöstömenojen osuus verotulojen ja valtionrahoituksen yhteissummasta vuonna 2024 oli 55 %, mikä on hyvällä tasolla. Henkilöstökulut ovat tarkasteluvälillä kasvaneet 12 %. Seurakunnan palveluksessa oli vuonna 2024 lopussa 15 henkilöä. Heistä 14 oli kokopäivätoimisia ja niin ikään 14 vakinaisia.

Seurakunnan toimitilat koostuvat kirkon ja seurakuntakodin lisäksi hautausmaan kappelista, kerhotalosta, leirikeskuksesta ja erillisestä diakoniatöimistöstä. Vuokratuottoja on budjetoitu runsaat 4 000 € vuodessa.

Kirkon julkisivuremontti on edessä lähivuosina. Kokonaiskustannusarvio on 1 225 082 €, ja hanke on suunniteltu toteutettavaksi vuosina 2026-2027. Kirkkohallitus on myöntänyt kuluvan vuoden huhtikuussa kirkollisen kulttuuriperinnon hoidon avustusta hankkeen suunnitteluun 33 600 € (50 %) ja korjaustoihin 342 700 € (30 %). Seurakunnan kustannettavaksi jää siis runsaat 880 000 €, jonka seurakunta on päättänyt rahoittaa pankkilainalla ja 15 vuoden maksuajalla. Hanke on kirjattu seurakunnan investointisuunnitelmaan eikä näy toistaiseksi muualla. Laina tulee rasittamaan seurakunnan taloutta puolentoista vuosikymmenen ajan noin 1,5 henkilötyövuoden kustannusten verran.

Suonenjoen seurakunnan taloudellinen tila kokonaisuutena herättää joitain kysymyksiä, joista päällimmäisenä ovat kaksi tappiollista tilikautta ja meneillään oleva kolmas. Kirkon julkisivukorjaus vaatii merkittäviä taloudellisia panostuksia tulevina vuosina, ja hanke joudutaan rahoittamaan suurelta osin pitkällä lainasopimuksella. Seurakunnalla on joitain kiinteistöjä, joista luopuminen olisi toivottavaa. Luopumisesta ei liene saatavissa suurta myyntituottoa, mutta se vähentäisi ylläpitokuluja. Metsäomaisuutta on hoidettu vastuullisesti mutta etupainotteisesti. Näin ollen metsätuloista ei ole juurikaan apua investoinneissa.

Yhteenveto seurakuntien talouden tilasta

Selvityksen kohteena olevien seurakuntien talousnäkymät seuraavien viiden vuoden aikana ovat varsin selkeästi nähtävissä: seurakuntien toiminnan ja talouden suunnittelu kattaa seuraavat kolme vuotta, ja kirkon tilastopalvelu antaa verotuloja koskevat ennusteet tuolle ajanjaksolle. On syytä huomata, että veroennusteissa ei ole otettu huomioon inflaation vaikutusta. Näin ollen matalan inflaation aikana verotulojen tulisi kasvaa kaksi prosenttia vuodessa, jotta päästäisiin todellisuudessa nollatulokseen.

Tarkasteltavien seurakuntien taloudet ovat lähitulevaisuuden näkymältään erilaisia: Niiniveden seurakunnassa seuraavat viisi vuotta näyttävät kohtuullisen turvatuilta. Rautalammin seurakunnassa talouden kriisiytymiseen lähivuosina on käsillä oleva riski. Suonenjoen seurakunnassa taloudelliset haasteet ovat merkittävät, ja tilinpäätösten jatkuva alijäämäisyys on huolestuttavaa.

Kiinteistöjen vaatimien investointien tila on kussakin seurakunnassa eri vaiheessa: Niinivedellä tarpeettomiksi käyneestä Tervon virastotalosta on päätetty luopua, ja kiinteistöjen monikäyttöisyyttä pohditaan. Rautalammillla seurakuntatalo on remontoitu, ja kirkon kunnossapitoon on suunnitelmat. Suonenjoella päätös kirkon julkisivuremontista ja sen rahoittamisesta on tehty, ja vajaakäytössä kiinteistöistä on halukkuutta luopua. Kaikkien kolmen juuri tehdyt, vireillä olevat ja joidenkin vuosien sisään ajankohtaisiksi tulevat investointisuunnitelmat vaativat miljoonainvestoinnit. Valtioneuvoston leikkausten takia on täysin arvailujen varassa, kuinka paljon on saatavissa valtion tukea kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kiinteistöjen hoitoon. Keskinäisellä taakanjaolla ja investointien rytmityksellä kiinteistöjen luomasta haasteesta olisi realistisempaa selvittää kuin yksin.

Seurakuntien talouden ennustaminen viittä vuotta pidemmälle on haastavaa. Epävarmuutta keskipitkällä tähtäimellä tuottavat niin maailmanpoliittinen epävakaus kuin maamme valtiontaloudessa tehtävät ratkaisut. Taloussuunnittelun tueksi seurakunnille on tarjolla valitettavan vähän työkaluja. Tällä hetkellä kirkon omat ennusteet yltävät vain vuoteen 2030, koska sille ennusteita tuottavat tahot eivät monien epävarmuuksien vuoksi näe tarkasti viittä vuotta pidemmälle.

Kirkon talousasiantuntijoiden mukaan on kuitenkin täysin ilmeistä, että vuoteen 2040 mennessä kirkossa ja sen seurakunnissa on tehtävä suuria muutoksia. Keskeisin syy tähän on kirkon verotulojen laskeminen arviolta puoleen, jopa sen alle. Pahin lasku tulee kohdistumaan syrjäseudulle ja pieniin seurakuntiin. Tämä vaatii väistämättä merkittäviä rakenteellisia ratkaisuja.

8. Selvityksen toteuttaminen

8.1 Selvitystyön aloittaminen

Selvitystyö käynnistyi Kuopion hiippakunnan tuomiokapitulin päätöksellä 29.4.2025 (§ 12). Tuolloin tuomiokapituli valitsi selvittäjäksi Tmi Iso linjan (Jukka Helin) ja selvityksen määräajaksi 30.9.2025.

Selvitystyö käynnistyi perehtymisellä seurakuntien tilaan niiden omien asiakirjojen avulla. Lähdeaineistona olivat luottamuselinten pöytäkirjat, toimintasunnitelmat ja talousarviot, toimintakertomuksen ja tilinpäätökset, eri

strategiat, muistiot selvitystä edeltäneistä vaiheista, metsänhoitosuunnitelmat sekä kirkkohallitukset eri ohjeet.

Selvitystyön yksityiskohtainen suunnitelma lyötiin lukkoon Teams-neuvottelussa selvitysseurakuntien kirkkoherrojen kanssa 3.6.2025.

Prosessin vaiheista ja aikatauluista sovittiin seuraavasti:

- Kirkkoneuvostot 11.6. Vesannolla
 - Selvityksen lähtökohdat ja selvitystyön kulku
- Kysely luottamushenkilöille ja työntekijöille kesän aikana (18.6.-15.8.)
- Kirkkovaltuustot 2.9. Suonenjoella
 - Tietoa selvityksestä sekä kyselyn tulokset
- Seurakuntalaisten kuulemiset syyskuussa
 - Niinivesi (sekä Tervo että Vesanto) 8.9.
 - Suonenjoki 16.9.
 - Rautalampi 24.9.
- Työntekijöiden kuuleminen 16.9. Suonenjoella
- Selvitys valmis 30.9.2025

Kirkkoneuvostot kokoontuivat Vesannon seurakuntakodissa 13.6.

Tilaisuudessa esiteltiin selvittäjän tehtävä ja selvityksen aikataulu.

8.2 Kysely ja sen tulokset

Kyselylomake tarkistettiin ja hienosäädettiin muotoonsa kirkkoherrojen ja talouspäälliköiden kanssa. Kysely toteutettiin Webropol-ohjelmalla, ja henkilökohtainen vastauslinkki lähetettiin selvityksen kohteena olleiden kolmen seurakunnan luottamushenkilöille, viranhaltijoille ja työntekijöille sekä nuorten vaikuttajaryhmien jäsenille 18.6.2025. Muistutusviesti lähti 11.8.2025 niille, jotka eivät olleet vielä vastanneet. Kyselyyn vastasi määräaikaan 16.8.2025 mennessä yhteensä 72 henkilöä, ja vastausprosentiksi muodostui 84 %. Tulosten voidaan katsoa olevan hyvin luotettavia ja edustavan kiitettävästi kyselyn kohteena olleen joukon näkemyksiä. Tyypillinen vastausaika on ollut noin 15 min. Vastaajajoukko jakautui seuraavasti:

- Luottamushenkilöt: 40 vastaajaa, mikä on 55,6 % kaikista vastaajista.
- Viranhaltijat tai työntekijät: 26 vastaajaa, mikä on 36,1 % kaikista vastaajista.
- Nuorten vaikuttajaryhmän jäsenet: 6 vastaajaa, mikä on 8,3 % kaikista vastaajista.

Seurakunnittain vastauksia tuli seuraavasti:

- Niiniveden seurakunta: 24 vastaajaa, mikä on 33,3 % kaikista vastaajista. Niiniveden vastaajista 14 (58,3 %) oli luottamushenkilöitä, 7 (29,2 %) työntekijöitä ja 3 (12,5 %) nuorten vaikuttajaryhmän jäseniä.
- Rautalammin seurakunta: 26 vastaajaa, mikä on 36,1 % kaikista vastaajista. Rautalammin vastaajista 13 (50,0 %) oli

luottamushenkilöitä, 10 (38,5 %) työntekijöitä ja 3 (11,5 %) nuorten vaikuttajaryhmän jäseniä.

- Suonenjoen seurakunta: 22 vastaajaa, mikä on 30,6 % kaikista vastaajista. Suonenjoen vastaajista 13 (59,1 %) oli luottamushenkilöitä ja 9 (40,9 %) työntekijöitä. Suonenjoelta ei ollut nuorten vaikuttajaryhmän jäseniä vastaajien joukossa.

Kysely kartoitti aluksi vastaajien näkemyksiä seurakunnan voimavarojen suuntaamisesta, toimitilojen turvaamisesta, liitoksien valmiudesta sekä tuomiokapitulin selvityspäätöksestä.

Voimavarojen suuntaamista mieluummin toimintaan kuin hallinnon ylläpitämiseen kannatettiin erittäin vahvasti, ja siitä oltiin kuta kuinkin yksimielisiä. Vastaajista 86,1 % oli samaa mieltä tai täysin samaa mieltä, ja keskiarvo oli 4,2 (asteikolla 1-5, jossa 5 = täysin samaa mieltä).

Seurakunnalliselle toiminnalle tulee turvata **tarkoituksenmukaiset toimitilat** kullakin paikkakunnalla. Vastaajista 94,4 % oli samaa mieltä tai täysin samaa mieltä, keskiarvon ollessa 4,6. Tässä asiassa vallitsee lähes täydellinen konsensus kaikkien vastaajaryhmien ja seurakuntien kesken. Paikallisten toimitilojen merkitys koetaan erittäin tärkeänä.

Valmiutta seurakunnan liitokseen naapuriseurakuntien kanssa kartoitettiin niin Suonenjoen seurakunnan kuin pienempien seurakuntien näkökulmasta. Nämä väittämät jakavat vastaajia enemmän kuin aiemmat. Erityisesti Rautalammin vastaajat ovat valmiimpia liitoksiin, kun taas Niinivedellä ja Suonenjoella on enemmän varauksia tai halua itsenäisyyteen.

Suonenjoen seurakunnan valmiutta liitokseen piti tarpeellisena 54, 2 % vastaajista, ja 63,9 % oli samaa mieltä pienten seurakuntien yleisestä valmiudesta liitoksiin (KA 3,5). Suonenjokelaiset olivat jakaantuneempia oman seurakuntansa valmiudesta liitokseen (45,4 %), mutta 81,8 % heistä tuki pienen seurakunnan yleistä valmiutta liitokseen. Rautalammillä (69,2 %) tuki Suonenjoen valmiudelle liitokseen oli vahvempi. Niinivedellä (45,8 %) tuettiin Suonenjoen liitosta vähemmän kuin Rautalammillä, ja pienen seurakunnan liitosta tuki 50 % vastaajista.

Tuomiokapitulin päätös selvityksen teettämisestä tuli vähemmistölle vastaajista yllätyksenä, ja sitä pidettiin aiheellisenä. Vastaajista 55,5 % ei pitänyt päätöstä yllätyksenä (KA 2,6), ja 61,1 % piti päätöstä aiheellisenä (KA 3,5).

Vähemmistö piti selvityspäätöstä yllätyksenä. Suurin osa piti sitä aiheellisenä. Erityisesti vapaissa tekstivastauksissa useat vastaajat ilmaisivat pettymyksensä tuomiokapitulin toimintaan, kokien sen olevan vastoin seurakuntien tahtoa ja pakottamista liitokseen.

Rautalammin vastaajat pitivät päätöstä aiheellisena selvästi useammin kuin muut (80,8 %). Niinivedellä koettiin, että tuomiokapituli määräsi selvityksen vastoin seurakuntien toivetta. Siellä päätös tuli monille jossain määrin yllätyksenä, toisin kuin Rautalammillä. Suonenjoella päätös oli hieman yllättävämpi kuin Rautalammillä, mutta työntekijöiden keskuudessa se oli vähemmän yllättävä.

Seuraavaksi kyselyllä kartoitettiin vastaajien näkemyksiä **yhteisten vastuiden ja toiminnan järjestämisestä**: mistä vastuista voidaan huolehtia yhdessä resurssien vähentyessä, ja miten seurakunnan toiminta olisi syytä järjestää.

Vastaajat arvioivat, mitä vastuita voitaisiin järjestää yhteistyössä naapuriseurakuntien kanssa. Tarpeellisena yhteistyön kohteena pidettiin seuraavia:

- Talous- ja kiinteistöhallinto (75,7 %)
- Toimistopalvelut (65,7 %)
- Kirkkoherran vastuut (61,4 %)

Vähiten yhteisiksi sopivia olivat

- diakoniatyö (25,7 %)
- hautaustoimi (30,0 %) ja
- suntioitoimi (31,4 %).

Luottamushenkilöt pitivät hallinnollisia tehtäviä (talous- ja kiinteistöhallinto 85,0 %, toimistopalvelut 70,0 %) ja kirkkoherran vastuita (57,5 %) selkeimmin jaettavina. Työntekijät olivat myös hallinnollisten tehtävien (talous- ja kiinteistöhallinto 66,7 %, toimistopalvelut 58,3 %) ja kirkkoherran vastuun (70,8 %) yhdistämisen kannalla. Työntekijät olivat siis hieman luottamushenkilöitä halukkaampia kirkkoherran vastuiden jakamiseen koskemaan myös naapuriseurakuntia.

Myös seurakuntien välillä vastauksissa oli eroja:

- Niinivesi: Talous- ja kiinteistöhallinto (82,6 %) ja toimistopalvelut (73,9 %).
- Rautalampi: Talous- ja kiinteistöhallinto (80,8 %) ja musiikkityö (65,4 %).
- Suonenjoki: Papin muut vastuut (66,7 %), nuorisotyö (66,7 %) ja lapsi- ja perhetyö (66,7 %). Suonenjoella diakoniatyö (9,5 %) valittiin yhteiseksi vastuuksi selvästi vähiten.

Hallinnolliset tehtävät ja kirkkoherran vastuut koetaan helpoimmin jaettaviksi. Kenttätyöhön ja suoraan seurakuntalaiskontaktiin liittyvät tehtävät (diakonia, hautaustoimi, suntio) nähdään vaikeammin yhdistettävänä,

mikä korostaa paikallisen läsnäolon tärkeyttä. Suonenjoella on muita korkeampi tuki nuoriso- ja perhetyön vastuiden jakamiselle.

Lähes kolme neljästä vastaajasta **omassa kirkossa tulee olla jumalanpalvelus joka pyhäpäivänä**. Erot seurakuntien välillä olivat pieniä. Jumalanpalveluksen ei tarvitse olla pyhänä klo 10, tätä mieltä oli Rautalammilla ja Niinivedellä jakamatta kaikki vastaajat, ja Suonenjoellakin enemmän kuin kolme neljästä vastaajasta. Nykyistä joustavammalle jumalanpalvelusaikataululle on siis vahva kannatus.

Yli puolet vastaajista tukee tiimityöskentelyä. Seurakunnan **työntekijän tulisi voida tehdä työtään** mieluummin oman alansa tiimin jäsenenä kuin yksin. Vastaajista 63,9 % oli tästä väitteestä samaa mieltä (KA 3,6). Luottamushenkilöt (70,0 %) kannattivat tiimityötä työntekijöitä (53,9 %) vahvemmin.

Seurakunnan työntekijän olisi hyvä olla valmis **hoitamaan työtehtäviä nykyistä laajemmalla alueella**, jos seurakunnallisen toiminnan turvaaminen sitä vaatii. Vastaajista 75,0 % oli samaa mieltä (KA 3,7), vahvimmin Rautalammilla (92,3 %) ja Suonenjoella (81,8 %). Niinivedellä (50,0 %) tuki oli huomattavasti matalampi. Useissa vapaissa vastauksissa ilmaistiin huoli työntekijöiden lisääntyvistä matkustusajoista ja jaksamisesta mahdollisen liitoksen myötä.

Vastaajat näkivät mahdollisessa seurakuntaliitoksessa mahdollisuuksia. Eniten kannatusta saivat väittämät *Opimme toisiltamme uutta* (KA 4,0) ja *Työntekijät saavat paremmin tukea toisiltaan* (KA 3,7). Vähiten kannatettiin väittämiä *Seurakunnan toiminta monipuolistuu* (KA 3,0) ja *Jumalanpalveluselämä rikastuu* (KA 3,2), ja niidenkin kannatus oli asteikon keskivaiheilla. Työntekijöiden vastauksissa nousi vapaassa tekstissä esiin toive *Turvatumpi taloudellinen tilanne pitkälle tulevaisuuteen*. Liitoksessa nähdään siis potentiaalia työntekijöiden keskinäisen oppimisen ja tuen parantumiseen. Sen sijaan usko toiminnan monipuolistumiseen tai jumalanpalveluselämän rikastumiseen on vähäisempää. Työntekijöiden parissa on lisäksi huoli siitä, että työaika ja resursseja kuluu entistä enemmän siirtymisiin paikasta toiseen.

Yleisesti uhkista ja mahdollisuuksista kysyttäessä keskiarvo jäi niukasti uhkien puolelle (4,9/10), mutta mediaani on täsmälleen neutraali (5,0). Rautalammilla korostuivat mahdollisuudet (KA 5,9, mediaani 6,0), Suonenjoella lievästi (KA 4,7, mediaani 4,5) ja Niinivedellä vahvemmin uhkat (KA 3,9, mediaani 3,0).

Mahdollisen uuden, liitoksen myötä syntyvän **seurakunnan nimen** valinnassa yksi vaihtoehto on yli muiden: **Sisä-Savon seurakunta** (59,7 %) oli selvästi suosituin ehdotus. Se oli suosituin kaikissa yksittäisissä ryhmissä

(luottamushenkilöt 50,0 %, työntekijät 69,2 %) ja seurakunnissa (Niinivesi 50,0 %, Rautalampi 73,1 %, Suonenjoki 54,6 %). Erityisesti nuorten vaikuttajaryhmän jäsenistä huomattava enemmistö (83,3 %) valitsi nimeksi Sisä-Savon seurakunnan. Nimi on ennalta tuttu niin seutukunnan kuin paikallislehdenkin nimestä. Lisäksi se heijastaa todennäköisesti toivetta neutraalista ja maantieteellisesti kattavasta nimestä, joka ei korosta yhtä seurakuntaa toisten yli.

Niiniveden vastaajat kannattivat myös Niiniveden seurakuntaa (20,8 %), mutta muissa seurakunnissa tämä ehdotus ei saanut kannatusta. Vapaissa vastauksissa nimen perusteluksi esitettiin kyseisen järven ulottumista kaikkien kolmen seurakunnan alueelle. Perustelu ei ole aivan pätevä, sillä kolmen seurakunnan rajat kohtaavat *lisvedellä* noin 1 km Kuninkaansaaresta koilliseen. Tuota nimeä ei kuitenkaan esittänyt kukaan.

Vastaajilta kysyttiin, mikä olisi oman seurakunnan osalta kannalta **paras vaihtoehto, jos seurakuntaliitos on välttämätön** seurakunnallisen toiminnan turvaamiseksi. Seurakunnan säilymistä itsenäisenä (34,7 %), jopa työntekijöiden vähentämisen ja toiminnan karsimisen uhalla, pidettiin suosituimpana vaihtoehtona.¹ Liitosta selvityksen piiriin kuuluvien seurakuntien kesken kannatti 29,2 %. Luottamushenkilöt (47,5 %) ja Suonenjoen vastaajat (45,5 %) korostivat itsenäisyyden säilyttämistä. Työntekijät olivat avoimempia liitokselle (30,8 %). Niinivedellä itsenäisyys ja vaihtoehto *Jotain muuta* saivat saman verran kannatusta (33,3 %). Viimeisimmällä tarkoitettiin vapaiden vastusten perusteella yhteistyötä, mutta ei täydellistä yhdistymistä. Jo aiemmin tapahtunut liitos (Tervo ja Vesanto) ja tasapainossa oleva talous nähtiin perusteina tälle.

Seurakuntien **rakennemuutokseen liittyvistä peloista** ylivoimaisesti suurin huoli kaikissa vastaajaryhmissä ja seurakunnissa on paikallisten palveluiden, tuttuuden ja päätösvallan menettäminen. Vastaukset jakautuivat seuraavasti:

- Seurakunnan palvelut siirtyvät kauas (71,8 %)
- Pienen paikkakunnan ihmisten ääni ei enää kuulu (62,0 %)
- Seurakunnan tuttuus häviää (62,0 %)

Rautalammin vastaajat korostivat erityisesti pelkoa pienen paikkakunnan äänen häviämisestä (88,5 %). Työntekijät (80,0 %) pelkäsivät eniten palveluiden siirtymistä kauas.

Vapaissa tekstivastauksissa pelkoina nousivat esiin myös työntekijöiden vaihtuvuus, sairaspöissaolojen lisääntyminen, työmotivaation lasku, matka-aikojen pidentyminen, yhteisöllisyyden katoaminen ja päätösvallan

¹ Niiniveden ja Rautalammin seurakunnissa henkilöstön karsiminen nykyisestä tarkoittaisi leikkaamista seurakunnallisesta toiminnasta. vaarantaisi vakavasti kirkon perustehtävän toteutumisen.

siirtyminen muualle. Erityinen huoli oli Rautalammin metsäomaisuuden hyödyntämisestä muiden seurakuntien hyväksi.

Vastaajat esittivät toiveitaan siitä, **minkä tulisi säilyä**, jos seurakuntaliitos toteutuu. Yhteiset teemat kaikkien vastaajaryhmien parissa kaikissa seurakunnissa olivat seuraavat:

- **Paikallinen toiminta ja läsnäolo:** Jumalanpalvelukset, raamattu- ja rukouspiirit, lapsi- ja nuorisotyö, diakoniatyö sekä vapaaehtois- ja lähetystyö. Erityisesti Rautalammillä toivotaan rikkaan jumalanpalveluselämän jatkuvan.
- **Paikalliset tilat:** Kirkot, seurakuntakodit, seurakuntatalot sekä Saunaniemen leirikeskus ja hautausmaat ja niiden hoito jokaisella paikkakunnalla.
- **Omat, tutut työntekijät:** Oma pappi, kanttori, diakoni, lapsi- ja nuorisotyöntekijä sekä suntio. Toivotaan, että työntekijät toimivat jatkossakin omilla alueillaan, ja että kirkkoherra olisi omalla paikkakunnalla.
- **Paikallisuus ja identiteetti:** Seurakunnan identiteetti, paikallisuus ja tutut kasvot koetaan olennaisena seurakuntalaisten osallistumiselle.

Seurakunnissa oli myös paikallisia toiveita. Niinivesi korostaa oman seurakunnan itsenäisyyttä ja metsien hallintaa. Rautalampi toivoo metsäomaisuuden hallinnan pysyvän Rautalammillä ja hyödyttävän vain omaa seurakuntaa. Suonenjoki toivoo kirkkoherran pääpaikan pysymistä Suonenjoella ja laajan seurakunnallisen toiminnan jatkumista.

Myös **muutoksia** toivottiin. Niistä löytyi seuraavia yhteisiä teemoja:

- **Hallinto ja talous:** Hallinnon ja virkakoneiston keventäminen ja yhdistäminen, taloushallinnon tehostaminen, kiinteistöjen hallinnan parantaminen (tarpeettomista luopuminen, tilojen monipuolisempi käyttö kuten työpisteinä), ja taloudellisen tilanteen kohentuminen. Useat vastaajat ehdottivat taloushallinnon virkojen vähentämistä.
- **Työntekijöiden toiminta:** Työntekijöiden liikkuvuus ja sijaistamisen helpottuminen, tiimityöskentelyn ja yhteistyön lisääntyminen, työntekijöiden keskinäisen tuen paraneminen ja työpaikkojen houkuttelevuuden lisääntyminen. Toivottiin myös selkeitä tehtäväkuvia ja vastuita.
- **Toiminnan kehittäminen:** Seurakuntaelämän voimistuminen, toiminnan monipuolistuminen ja uusi vireä toiminta sekä panostus nuorisotyöhön.

Kyselyn lopuksi vastaajilla oli mahdollisuus lausua vapaasti kyselyn aihepiiriin liittyviä näkemyksiään. Niissä ilmeni seuraavia trendejä:

- **Kritiikki selvitysprosessia kohtaan:** Moni koki, että tuomiokapituli pakotti selvityksen vastoin seurakuntien tahtoa ja että liitos on jo ennalta päätetty. Viestintää pidettiin epäselvänä ja epäreiluna.
- **Itsenäisyyden puolesta:** Vastaajat korostivat oman seurakunnan itsenäisyyden säilyttämistä, sillä talous on kunnossa tai sitä voidaan korjata. Pelättiin, että pakkoliitoksilla menetetään seurakunnan jäseniä ja yhteisöllisyyttä.
- **Yhteistyö liitoksen sijaan:** Useat kannattivat laajennettua yhteistyötä ja yhteisten viranhaltijoiden käyttöä esimerkiksi isäntäseurakuntapohjalta, mutta eivät kokonaista liitosta. Huomautettiin, että liitoksesta on vaikea perääntyä, kun taas yhteistyötä voidaan kehittää edelleen.
- **Työntekijöiden asema:** Esille nousi huoli työntekijöiden jaksamisesta, työmatkojen pitenemisestä ja työmotivaation laskusta. Toivottiin, että työntekijöitä kuullaan paremmin ja aikaisemmin päätöksenteossa. Toivottiin myös, ettei työpaikkoja lakkauteta ja ettei työntekijöitä irtisanota.
- **Talous ja kiinteistöt:** Kannatettiin kiinteistökannan radikaalia karsimista ja tilojen muokkaamista monikäyttöisemmiksi säästöjen saavuttamiseksi.
- **Demokratian puute:** Huoli pienten seurakuntien äänen jäämisestä vähemmistöön ja päätösvallan siirtymisestä muualle, mikä nähtiin kunnallisella tasolla jo tapahtuneena ilmiönä.

8.3 Kirkkovaltuustojen kokoontuminen

Kirkkovaltuustot kokoontuivat iltakouluun Suonenjoen seurakuntakotiin 2.9. kuulemaan kyselyn tuloksista ja selvityksen alustavista tuloksista. Läsnä oli 35 valtuutettua, kaikkien seurakuntien kirkkoherrat ja talouspäälliköt sekä selvittäjä. Tilaisuudessa käytiin keskustelua siitä, millaisia johtopäätöksiä niistä tulisi vetää. Pienryhmätyöskentelyssä luotiin kuvaa siitä, millaista seurakunnallisen elämän tulisi olla Sisä-Savossa vuonna 2025. Valtuutetut kirjasivat sekaryhmissä näkemyksensä näin:

Ryhmä 1

- Toimintaa kirkoissa vuonna 2045
- Yhteisöllisyys, vetovoima ja pitovoima
- Uudensävyinen kohtaamispaikka eri tapahtumineen
- Metsien säätiöittäminen toiminnan turvaamiseksi²

Ryhmä 2

- Ihmiset monitoimikirkossa

² Metsien säätiöittäminen tarvitsee tuomiokapitulin puollon ja kirkkohallituksen hyväksynnän. Tällaisia aloitteita on tehty aiemmin muttei koskaan aiemmin hyväksytty.

- Papilla ja työntekijällä kasvot, läsnäolo
- Tutut työntekijät
- Monipuoliset työnkuvat työntekijöillä
- Monipuolinen yhteistyö eri uskontokuntien ja kunnan kesken
- Rippikoulutyön tärkeys

Ryhmä3

- Iloiset, hymyilevät, monen ikäiset ihmiset kokoontuvat
- Kirkko monitoimitilana ja kokoontumistilana

Ryhmä 4

- Yhteistyö toimijoiden kesken (seurakunnallinen ja kunnallinen)
- Tilat toimintaa varten
- Itsenäinen seurakunta

Selvittäjä korosti omassa alustuksessaan tuomiokapitulilta saamansa tehtävän perustavoitetta, joka on *kirkon tehtävän toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaisimman ratkaisun etsiminen*. Tuomiokapituli kirjasi tehtävän päätöksessään 20.3.2025 näin:

Selvityksen tarkoituksena on tuottaa tietoa yhteistyömahdollisuuksien lisäämisestä tai siitä, onko seurakuntajakoa muutettava. Seurakuntajakoa voidaan muuttaa, jos muutos on kirkon tehtävän toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukainen ja muutos parantaa seurakuntien toimintakykyä tai toiminnan taloudellisuutta.

8.4 Työntekijöiden kuuleminen

Selvityksen piirissä olevien seurakuntien viranhaltijat ja työntekijät kokoontuivat Suonenjoen seurakuntakotiin 16.9. kuulemaan selvittäjän alustuksen kesällä tehdyn kyselyn tuloksista ja selvityksen sen hetkisistä tuloksista.

Alustuksen jälkeen työntekijät pohtivat ryhmissä niin työalakohtaisesti kuin seurakunnittain yhtäältä sitä, miten seurakuntien välistä yhteistyötä voisi kehittää, ja toisaalta hyötyjä, joita seurakuntien yhdistäminen voisi tuottaa. Ryhmätyö oli hedelmällinen. Alla on tiivistettynä tilaisuudessa kirjattuja ajatuksia:

Yhteistoiminnan kehittäminen

- yksi kirkkoherranvirasto, yksi ajantasainen sähköinen kalenteri ja yksi sähköinen hautapaikkakortisto
- yhteinen suunnittelu ja toimintasuunnitelmat, yhteiset tapahtumat
- diakonia ja lähetystyö eroavat toisistaan (kotimaan ja ulkomaan työ)
- vapaaehtoistoiminnan lisääminen lähetystyössä ja diakoniassa

- kertaluonteiset tapahtumat yhdessä toteutettuna
- pappien, kanttorien ja seurakuntamestarien sijaistarpeen väheneminen (toistensa sijaistamisen)
- kolmen kanttorin konsertit: tuloja jokaiselle seurakunnalle pienellä vaivalla
- kanttorien määrän vähentäminen tulevaisuudessa
- yhteistyö alueellisessa tiedotuksessa
- kirkkoherrojen yhteistyö ja työn tulosten jakaminen (yksi tekee, muut kopioivat)

Mahdollisen seurakuntaliitoksen tuoma hyöty

- yhteishankinnat
- yksi yhteinen YV-keräys; yksi keräyspäällikkö
- diakoniassa vastuiden jakaminen eri "projekteissa" ja toistensa sijaistaminen
- yhteiset asiakastietojärjestelmät
- yhteiset lähetyskohteet ja nimikkolähetit, tukisummien mahdollinen pienentyminen

Muitakin huomioita tehtiin:

- Diakoniatyössä ja varhaiskasvatuksessa paikallisuus on tärkeää. Erikoistuminen ja kiireavun suuntaaminen projekteihin mahdollistuisi.
- Haavoittuvuus vähenee, kun on useampi saman ammattialan edustaja
- Vastuualueiden laajetessa perehdyttämisen merkitys lisääntyy.
- Yhden kirkkoherranviraston ja yhden työntekijän malli hallinnossa lisää haavoittuvuutta.
- Verotulot laskevat, jos Suonenjoen muita pienempi veroprosentti tulee käyttöön.

Työntekijöiden ja viranhaltijoiden kuulemisessa vallitsi hyvä ja rakentava henki. Selvityksessä esiin tulleiden asioiden esittely sekä yhteistyön lisäämistä ja mahdollista rakennemuutosta koskenut yhteinen työskentely vaikutti lisäävän mukana olleiden ymmärrystä seurakuntien tilasta ja tulevaisuuden toimintamahdollisuuksista.

8.5 Seurakuntalaiskuulemiset

Seurakuntalaisten kuulemistilaisuudet pidettiin Tervossa ja Vesannolla 8.9, Suonenjoella 16.9. ja Rautalammilla 24.9. Kussakin tilaisuudessa selvittäjä esitteli saamansa tehtävän, kesällä tehdyn kyselyn tulokset sekä selvityksen sen hetken vaiheen. Kuulemisissa seurakuntalaiset kävivät keskustelua selvityksen piiriin liittyvistä asioista ja kysyivät selvittäjältä tarkentavia kysymyksiä.

Seurakuntalaiset toivat esiin itselleen tärkeitä ja seurakunnallisen toiminnan kannalta keskeisiä asioita. Näitä olivat mm. toive säilyttää

- jumalanpalveluselämä
- mahdollisuus sopia hautausasioista kasvotusten
- rippikoulu
- kaikki seurakunnan palvelut nykyisellään
- omat metsät

Lisäksi tuotiin esiin toiveita kehittää mm.

- eri ikäryhmille tarkoitettua ryhmätoimintaa
- viestintää
- yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa (kunta, yhdistykset)

Seurakuntalaiskuulemisten yhteydessä syntyi kuva siitä, että selvityksen tulosten esittely hälvensi epäilyjä mahdollisen seurakuntaliitoksen haittavaikutuksista.

9. Johtopäätökset

Kuopion tuomiokapitulin päätös tämän selvityksen tekemisestä edellyttää pitkän aikavälin tarkastelua. Selvityksessä on tästä syystä tarkasteltu 40 vuoden ajanjakson vuodesta 2040. Samoin selvityksen sekä luottamushenkilöille, työntekijöille ja nuorten vaikuttajaryhmän jäsenille tehdyn kyselyn tulosten perusteella on etsitty ratkaisuja, jotka kantaisivat pitkälle tulevaisuuteen.

Tuomiokapituli edellytti päätöksessään 20.3.2025, että selvitykseen on sisällyttävä kuvaus toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista sekä tulevaisuuden toimintamallista, taloudesta ja hallinnosta henkilöstötarpeineen.

Selvitystehtävän osa-alueiden yhteenveto

Tässä selvityksessä on tarkasteltu Kuopion hiippakunnan tuomiokapitulin tehtävänannon mukaisesti Niiniveden, Rautalammin ja Suonenjoen seurakuntien toiminnan ja hallinnon eri osa-alueita. Näitä ovat seurakunnallinen toiminta, jäsenistö, henkilöstö, palvelut, hallinto ja talous.

Seuraavassa tarkastellaan näitä osa-alueita erityisesti Kirkkohallituksen 19.3.2024 hyväksymän *Kriisiytyvän seurakunnan mittarit* -asiakirjan valossa. Tarkemmin kukin aihepiiri on avattu aiemmissa luvuissa.

Seurakunnallinen toiminta on kaikissa seurakunnissa hoidettu monipuolisesti ja seurakuntalaisten tarpeet hyvin huomioon ottaen.

Hautaustoimi, hautakirjanpito tai Basis-kirjaukset on hoidettu asianmukaisesti.

Jäsenmäärän kehitys on haastava: väestö ikääntyy ja vähenee, kastettujen määrä on romahtanut viidennekseen 25 vuodessa. Rautalammin seurakunnan jäsenmäärä laskee alle 2 000 jäsenen rajan vuonna 2026 ja Niiniveden hyvin todennäköisesti vuonna 2030. Suonenjoella ja Niinivedellä jäsenmäärän lasku kiihtyy lähivuosina yli kriittisen 15 % rajan.

Henkilöstöä on tarkasteltavissa seurakunnissa tarkoituksenmukainen määrä. Henkilöstörakenne on papistoa lukuun ottamatta Niinivedellä ja Rautammilla ohut, kukin työala on yhden työntekijän varassa. Hallinnollisiin tehtäviin kuluu kolmessa seurakunnassa yhteensä vajaat seitsemän henkilötyövuotta, kun vastaavan kokoisessa, yhdessä seurakunnassa hallinto hoituu yleensä kahden henkilön voimin. Henkilöstökulujen arvioidaan kasvavan kolmena vuonna peräkkäin Niiniveden ja Suonenjoen seurakunnissa.

Palvelut, joihin mm. virkatodistuksiin, avioliiton esteiden tutkintaan, kirkkoon liittymiseen ja hautaustoimeen liittyvät asiat, on hoidettu seurakunnissa asianmukaisesti. Kussakin toimii kirkkoherranvirasto, joka on avoinna vähintään kahtena päivänä viikossa muutaman tunnin ajan. Virkatodistusten tilaamisen, avioliiton esteiden tutkimisen ja kirkkoon liittymisen osalta Kuopion keskusrekisteri huolehtii omalta osaltaan seurakuntalaisten palvelemisesta puhelimitse, verkossa ja tarvittaessa paikan päällä.

Hallinto on hoidettu kussakin seurakunnassa asianmukaisesti. Rautalammin seurakunnan kirkkoneuvoston kahden jäsenen vajaamiehitys on huolestuttavaa.

Seurakuntien **talouden** näkyvät seuraavina viitenä vuonna eroavat toisistaan: Niiniveden seurakunnassa seuraavat viisi vuotta ovat sangen terveellä pohjalla. Rautalammin seurakunnassa talouden kriisiytymiseen lähivuosina on akuutti riski. Suonenjoen seurakunnassa tilinpäätösten jatkuva alijäämäisyys on huolestuttavaa. Pidemmällä aikavälillä näkymät heikkenevät erityisesti jäsenten vähenemisen ja kiinteistöjen vaatiman panostuksen myötä. Vajaakäytöllä olevista kiinteistöistä on viisasta luopua ja pohtia laajasti esim. kirkkojen monikäyttöisyyden lisäämistä. Tämä vaatii investointeja, mutta vielä kalliimmaksi käy pitää lukuisia kiinteistöjä vajaakäytöllä.

Seurakuntien yhteistyön lisäämisen vaikutukset

Tuomiokapitulin tehtävänannon mukaisesti seuraavassa tarkastellaan seurakuntien yhteistyömahdollisuuksia ja niiden taloudellisia vaikutuksia. Seurakuntien työntekijöiden oman arvion mukaan suurimmat hyödyt yhteistyön lisäämisestä ovat toiminnallisia ja kehittämisen näkökulmasta hyvin kannatettavia. Synergiaetua arvioidaan saatavan papiston, kanttorien ja seurakuntamestarien sijaistamisessa, musiikkityön yhteishankkeissa sekä hallinnossa ennen muuta asioiden valmistelussa tehtävässä yhteistyössä. Diakonia, varhaiskasvatuksen ja rippikoulutyön yhteistoiminta ei tarkastelun perusteella toisi suurta lisäarvoa. Lähetystyö hyötyisi yhteistyöstä, samoin rippikoulun isoskoulutus.

Kirkkoherranviraston palvelujen yhdistäminen, yhteinen sähköinen hautapaikkakortisto sekä yhteinen sähköinen kalenteri toisivat toiminnan kehittämisessä etua. Yhteistoiminta viestinnässä olisi niin ikään mielekästä ja hyödyttäisi seurakuntalaisia.

Taloudelliset säästöt pappien ja kanttorien sijaisjärjestelyjen keskinäisestä hoitamisesta voisivat olla optimijärjestelyn noin 20 000 euroa vuodessa. Hallinnon yhteistoiminnasta taloudellista hyötyä ei juurikaan syntyisi, koska työtehtävien määrä ei juurikaan vähenisi.

Yhteenvetona voi todeta, että kolmen seurakunnan yhteistoiminta on työn kehittämisen ja seurakuntalaisten palvelemisen kannalta kannatettavaa. Seurakuntien taloudellisen tilanteen parantamisen kannalta sillä ei kuitenkaan olisi riittävää vaikutusta talouden korjaamiseksi pysyvällä tavalla.

Seurakuntarakenteen muuttaminen

Tuomiokapituli on selvitystyötä koskevassa päätöksessään 20.3.2025 linjannut, että jos jos seurakuntarakenteen muutokset ovat tarpeellisia Rautalammin, Niiniveden ja Suonenjoen seurakuntien kohdalla, olisi aikataulullisesti tarkoituksenmukaista tähdätä siihen, että mahdolliset muutokset astuisivat voimaan 1.1.2027. Tuomiokapituli edellytti, että selvityksessä vertaillaan eri rakenneratkaisujen vahvuuksia ja heikkouksia.

Tehdyn kyselyn tulokset kertovat, että niin luottamushenkilöt kuin työntekijätkin näkevät tärkeiksi ainakin seuraavat, tulevaisuuden suunnittelun kannalta keskeiset asiat:

- Toimintaa tulee painottaa enemmän kuin hallintoa.
- Toiminnalle tulee jokaisella paikkakunnalla olla tarkoituksenmukaiset tilat.
- Seurakunnallisen toiminnan tulee olla kullakin kirkonkylällä elävää ja monipuolista.
- Omaa pitäjää palvelevien työntekijöiden läsnäolo on tärkeää.

- Jumalanpalvelus tulee järjestää omassa kirkossa joka sunnuntai.
- Paikallinen identiteetti on tärkeä.

Nämä asiat ovat keskeisiä, kun tarkastellaan rakennemuutoksen eri vaihtoehtoja. Samalla on tarkasteltu sitä, mikä eri vaihtoehtoista palvelisi pitkälle tulevaisuuteen ja mahdollistaisi parhaalla mahdollisella tavalla valmistautumisen suureen rakennemuutokseen, joka koskettaa koko kirkkoamme viimeistään vuoden 2040 lähestyessä.

Seurakuntayhtymä

Niiniveden, Rautalammin ja Suonenjoen seurakunnista voidaan muodostaa seurakuntayhtymä, jolla on yksi ja yhteinen talous. Tällöin myös omaisuus ja sen hoitaminen olisi yhteistä. Taloudellisen taakan jakaminen tarkoituksenmukaisesti tarkoittaisi, että jokaiselle seurakunnalle on tarjolla yhtäläiset toimintamahdollisuudet. Työ- ja virkasuhteet ovat seurakuntien, ja tämä korostaa niiden ja niiden myötä toiminnan paikallisuutta. Liikkuminen seurakuntien rajojen yli tarvittaessa on mahdollista yhteistyösopimuksin. Virkarakenteesta voi päättää yhdessä, ja yhteisten virkojen perustaminen on mahdollista.

Seurakuntayhtymässä ylin päättävä elin on yhteinen kirkkovaltuusto ja ylin toimeenpaneva elin yhteinen kirkkoneuvosto. Kussakin seurakunnassa on oma seurakuntaneuvostonsa. Hallintomalli on siis nykyistä raskaampi ja edellyttäisi nykyistä enemmän panostusta hallintoon. Tämä taas on ristiriidassa kyselyssä ilmaistun tahdon kanssa: resurssien jaossa tulee painottaa toimintaa, ei hallintoa.

Seurakuntayhtymämallia käytetään kahden tai kolmen pienen seurakunnan kesken yleensä vain erityisistä syistä. Tällainen erityinen syy voivat olla kielikysymykset. Niiniveden, Rautalammin ja Suonenjoen seurakuntien kohdalla tällaista erityistä syytä ei ole.

Liittyminen osaksi Kuopion seurakuntayhtymää

Tarkastelussa olevat seurakunnat voisivat liittyä osaksi Kuopion seurakuntayhtymää. Karttulan ja Maaningan liittyminen tuohon yhtymään toimisi ilmeisenä mallina: niistä tuli Kallaveden seurakunnan alueita, joilla ei ole omaa hallintoa. Kallaveden seurakunnan seurakuntaneuvosto on seurakunnan verkkosivujen mukaan kokoontunut aina Kallaveden kirkon seurakuntasalissa.

Järvi-Kuopion seurakunta koostuu kahdeksasta alueseudakunnasta, joilla on yhteinen seurakuntaneuvosto. Se kokoontuu vuoroon Juankoskella ja jonkin muun alueseudakunnan alueella.

Erilaisen hallintomallin selittää erilainen tausta: Kuopion maaseurakunta muuntui kuntaliitoksen kautta Kallaveden seurakunnaksi, josta on kehittynyt suuri lähiöseudakunta. Se on laajentunut kahden pienen maalaisseudakunnan liittyessä siihen. Järvi-Kuopion seurakunta koostuu kahdeksasta alkujaan itsenäisestä seurakunnasta, joista yksikään ei ole jäsenmäärältään ylivertainen muihin nähden.

Kuopion seurakuntayhtymä suhtautuu laajenemiseen pidättyvästi. Se ei myöskään aiempien kokemusten perusteella ole valmis ottamaan vastaan länsipuoleltaan pieniä seurakuntia muutoin kuin liittämällä niitä osaksi suurta seurakuntaa. Luottamushenkilöille ja työntekijöille tehdyssä kyselyssä liittyminen Kuopion seurakuntayhtymään ei saanut juurikaan kannatusta.

Rautalammin ja Suonenjoen seurakuntaliitos

Rautalammin seurakunnan tilanne näyttää akuutisti huonolta erityisesti väestökehityksen sekä kummankin seurakunnan taloustilanteen akuuttien haasteiden vuoksi. Vähäinen etäisyys Suonenjoelle on verrannollinen Tervon ja Vesannon etäisyyteen toisistaan. Rautalampilaisten luotainen asiointisuunta on niin ikään Suonenjoki.

Kahden seurakunnan liitos tuottaisi synergiaetuja niin hallinnossa kuin toiminnassakin. Pappien, kanttorien ja hallinnon liittyminen yhdeksi kokonaisuudeksi tehostaisi resurssien käyttöä ja antaisi mahdollisuuden tarkastella työvoiman kokonaismäärää.

Kahden seurakunnan liitos tuottaisi kuitenkin haasteita identiteetin ja tulevien ratkaisujen kannalta. Tavallisesti tämän kaltaisessa liitoksessa yhdistyvän seurakunnan nimeksi tulee suuremman seurakunnan nimi. Tämä olisi kyllä suonenjokelaisten mieleen, mutta ratkaisu aiheuttaisi Rautalammillla suurta vastustusta.

Lisäksi Niiniveden seurakunnan jäsenmäärä viiden vuoden kuluttua alittaa 2 000 jäsenen rajan. Jos se jäisi tässä vaiheessa liitoksen ulkopuolelle, sen liittäminen osaksi suurempaa kokonaisuutta tulee viimeistään silloin ajankohtaiseksi. Liittyminen ennen pitkää pakkotilanteessa Suonenjoen seurakuntaan olisi identiteetin kannalta vaikea paikka. Lisäksi se joutuisi sopeutumaan toiminta- ja hallintokäytäntöihin, jotka olisi luotu viiden vuoden

aikana ilman, että sen luottamushenkilöt tai työntekijät olisivat itse voineet vaikuttaa niihin.

Niiniveden, Rautalammin ja Suonenjoen liittyminen Sisä-Savon seurakunnaksi

Selvityksen piirissä olevien seurakuntien liittyminen yhdeksi seurakunnaksi tarkoittaisi kyselyn tulosten valossa, että perustettaisiin Sisä-Savon seurakunta, jolla olisi monipuolista, neljään kirkonkylään tukeutuvaa toimintaa, yhteinen kirkkoherra ja yhteinen hallinto. Tämä malli turvaisi toiminnan painottamisen hallinnon sijaan, mahdollisimman rikkaan seurakuntaelämän kullakin kirkonkylällä tarkoituksenmukaisissa tiloissa, paikallisten työntekijöiden näkymisen seurakuntalaisten kotikulmilla, jumalanpalveluksen viettämisen kunkin omassa kirkossa sunnuntaisin ja tukisi kunkin pitäjän paikallista identiteettiä. Yhden seurakunnan malli takaisi myös parhaat edellytykset talouden turvaamiselle pitkälle tulevaisuuteen.

Seurakunnan nimen valinta on kyselyn tulosten perusteella ilmeinen: Sisä-Savon seurakunta sai kaikissa kolmessa seurakunnassa ja kaikissa vastaajaryhmissä suurimman kannatuksen. Sisä-Savo on myös seutukunnan nimi, ja alueella ilmestyy sen niminen paikallislehti. Nimi olisi luonteva, kaikkia kolmea seurakuntaa ja neljää pitäjää yhdistävä. Yhteisen identiteetin rakentamisen vuoksi uuden seurakunnan perustaminen on hyvin perusteltu ratkaisu, vaikka se on hallinnollisesti työläs.

Sisä-Suomen seurakunnassa on mahdollista rakentaa paikallista, seurakuntalaisten tarpeista ja aktiivisuudesta nousevaa seurakuntaelämää, jossa toteutuvat kyselyssä ja eri kuulemistilaisuuksissa esitetyt ajatukset seurakuntalaisten aktiivisesta osallisuudesta monipuolisessa paikallisessa toiminnassa.

Tavoitteena on syytä pitää, että tuomiokapitulin tehtävänannon mukaisesti uusi Sisä-Savon seurakunta aloittaa toimintansa vuoden 2027 alussa, ja sen luottamuselimet muodostetaan syksyn 2026 seurakuntavaalin tulosten perusteella. Uuden seurakunnan toiminta perustuu yhteen liittyvien seurakuntien pitkille perinteelle sekä toivottavasti muutosprosessin aikana yhteistyössä laadittavalle strategialle, joka ilmentää yhteistä tahtoa kehittää seurakuntaelämää paikallisia tapoja noudattaen ja yhteisistä resursseista ponnistaen.

Kyselyn tuloksia kunnioittaen seurakunnan hallinnon tulee olla mahdollisimman kevyt. Hallintoeliminä toimivat kirkkovaltuusto ja kirkkoneuvosto. Toiminta on mielekkäintä suunnitella alueellisesti, ja kunkin

kirkon ympärillä tapahtuvaa toimintaa on tarkoituksenmukaista suunnitella paikallisten työntekijöiden ja seurakuntalaisten kesken. Kirkkovaltuusto voi nimetä kullekin paikkakunnalle toimintaa suunnittelemaan ja tukemaan seurakuntalaisista koostuvan tukiryhmän, jolla voi olla käytössään erityinen toiminnallinen määräraha. Kirkkoherra toimii kaikkien toiminnallisten työntekijöiden, talouspäälikkö hallinnon, kiinteistö- ja hautaustoimeen kuuluvan henkilöstön esihenkilönä. Kunkin työntekijän virkapaikka määritellään pääsääntöisesti nykyisen tilanteen mukaisesti. Kunkin paikkakunnan työntekijät muodostavat paikallisen tiimin. Tiiminvetäjänä voi toimia paikallinen pappi. Nykyisistä kirkkoherran viroista muodostetaan yksi kirkkoherran ja kaksi kappalaisen tai seurakuntapastorin virkaa.

Seurakunnan toiminnan käynnistyessä on tarkoituksenmukaista nimetä kirkkoherranvirastot yleisen linjan mukaisesti seurakuntatoimistoiksi, säilyttää niiden palvelut suunnilleen entisellä tasolla ja luoda niiden toimintaan yhteiset linjaukset. Henkilöstön säilyttäminen ylimenovaiheen ajan entisellään on perusteltua muutosprosessin vaatimien runsaiden tehtävien vuoksi. Ylimenovaiheen jälkeen on varsin pian syytä arvioida, millä tavoin seurakuntalaisten palveleminen erityisesti hautaustoimeen liittyvissä asioissa hoidetaan. Kyselyn tulosten perusteella palvelujen säilyttäminen nykyisten seurakuntien alueella on tarpeellista, mutta sen laajuutta tulee tarkastella

Uudella seurakunnalla on edessään suuria haasteita ennen muuta jäsenmäärän vähenemisen sekä muutaman vuoden sisään vähenevien verotulojen vuoksi. Tämä merkitsee, että vajaakäytöllä olevista kiinteistöistä tulee aktiivisesti pyrkiä eroon ja etsiä tilojen monikäyttöisyyttä tukevia ratkaisuja. Myös henkilöstön määrää tulee tulevana vuosina sopeuttaa aktiivisesti käytössä oleviin resursseihin. Yhden seurakunnan malli antaa tähän parhaat mahdollisuudet ilman, että seurakunnallinen toiminta joutuu kriisiin. Hallinnon tehtävien keventyminen ja laajemman vastuualueen tuomat synergiaedut luovat tähän edellytykset.

Akuutin muutosvaiheen jälkeen säästö henkilöstökuluissa voi vastata kahden henkilötövuoden kustannuksia. Luonnollinen poistuma eläköitymisen myötä tuo aivan lähivuosina vähintään saman verran säästöjä, kun tehtäviä ei täytetä. Jonkin verran säästöä kertyy myös kahden kirkkoherranviran muuttamisesta kappalaisen tai seurakuntapastorin viroiksi.

Kiinteistökulujen karsimisesta uudessa seurakunnassa on mahdollista tehdä tarkoituksenmukaisia ratkaisuja, jotka ovat linjassa niiden aiempien tavoitteiden kanssa ja joissa voidaan ottaa huomioon uuden rakenteen mahdollisesti tuomat hyödyt.

10. Selvittäjän esitys

Päätöksessään Niiniveden, Rautalammin ja Suonejoen seurakuntia koskevan selvityksen tekemisestä tuomiokapituli edellytti seuraavaa:
Selvitys tulee laatia sellaiseen muotoon, että tuomiokapituli voi sen pohjalta harkita aloitteen tekemistä seurakuntajaon muuttamiseksi ja pyytää seurakuntien ja seurakuntayhtymän lausuntoja mahdollisen aloitteen ja selvityksen pohjalta.

Tämän selvityksen tulosten perusteella on tarkoituksenmukaisinta esittää edellisessä luvussa kuvatuista ratkaisumalleista sitä, että Niiniveden, Rautalammin ja Suonenjoen seurakunnista muodostetaan vuoden 2027 alussa yksi seurakunta, joka kantaa nimeä Sisä-Savon seurakunta.

Yllä kuvattu toteutetaan siten, että

- Niiniveden, Rautalammin ja Suonenjoen seurakunnat lakkautetaan 31.12.2026.
- Perustetaan 1.1.2027 lukien Sisä-Savon seurakunta, joka muodostuu Suonenjoen kaupungin sekä Rautalammin, Tervon ja Vesannon kuntien alueesta.
- Niiniveden, Rautalammin ja Suonenjoen seurakuntien kirkkoherranvirat lakkautetaan 31.12.2026 ja perustetaan 1.1.2027 lukien Sisä-Savon seurakunnan kirkkoherranvirka sekä kaksi kappalaisen/seurakuntapastorin virkaa.
- Niiniveden, Rautalammin ja Suonenjoen seurakuntien päätoimiset viranhaltijat ja työntekijät siirretään Sisä-Savon seurakuntaan vanhoina työntekijöinä. Siirrettävällä viranhaltijalla ja pysyväisluonteisessa päätoimisessa työsopimussuhteessa olevalla työntekijällä on oikeus saada virka- ja työsopimussuhteeseensa kuuluvat edut sellaisina, etteivät ne ole epäedullisemmat kuin hänelle aikaisemmin kuuluneet vastaavat edut.
- Niiniveden, Rautalammin ja Suonenjoen seurakuntien omaisuus, velat ja vastuut siirtyvät Sisä-Savon seurakunnan vastattaviksi 1.1.2027 lukien.
- Kirkkohallitusta pyydetään määräämään seurakuntien vapaaehtoisten rahastojen käyttämisestä edelleen niiden tarkoitusten ja ehtojen mukaisesti.
- Sisä-Savon seurakunnan kirkkovaltuusto ja kirkkoneuvosto muodostetaan syksyn 2026 seurakuntavaalien tuloksen perusteella.
- Kirkkohallitusta pyydetään määräämään, että ennen yllä kuvatun voimaantuloa voidaan ryhtyä tarpeellisiin täytäntöönpanotoimiin mahdollisista valituksista huolimatta.

11. Liitteet

1. Niiniveden, Rautalammin ja Suonenjoen seurakuntien luottamushenkilöille, työntekijöille ja viranhaltijoille tehty kysely
 - a. Kyselylomake
 - b. Kyselyn vastaukset
 - Tulokset kokonaisuutena (I)
 - Tulokset vastaajaryhmittäin (II-XIII)
2. Esimerkki seurakuntalaisten kuulemistilaisuudesta (Rautalampi 24.9.2025)